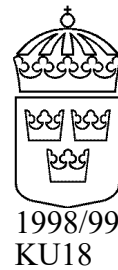

Konstitutionsutskottets betänkande

1998/99:KU18

Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 1998/99:38 Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. jämte tio motioner som väckts med anledning av propositionen och två motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 1998/99. I propositionen behandlas en rad frågor som behöver regleras inför relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari år 2000.

Svenska kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter föreslås i propositionen vara huvudmän för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten och tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Verksamheten skall finansieras genom en obligatorisk begravningsavgift som bestäms av huvudmannen. Avgift till trossamfund skall kunna tas in med statlig hjälp och beräknas på den kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomsten.

Svenska kyrkan skall få ersättning av staten för vissa kulturhistoriskt motiverade kostnader, kyrkoantikvarisk ersättning. Regeringen anser att kyrkan bör utnyttja det utrymme för sänkning av kyrkoavgiften som reformen skapar. Efter en tioårig övergångsperiod förutsätts de med finansieringen av reformen sammanhängande frågorna på nytt övervägas av regeringen efter överläggningar med Svenska kyrkan. Regeringen kommer att överväga att införa någon form av skatt eller avgift för att uppnå statsfinansiell neutralitet.

Den offentligt rättsligt reglerade handlingsoffentligheten inom Svenska kyrkan skall avse handlingar som rör begravningsverksamheten samt fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Anställningsavtalen för alla offentligt anställda inom Svenska kyrkan går vid relationsförändringen automatiskt över till det registrerade trossamfundet Svenska kyrkan eller dess organisatoriska delar. Personalen tar med sig rättigheter och skyldigheter till den nya arbetsgivaren.

Registrerade trossamfund likställs i skattehänseende med ideella föreningar vilket innebär att de under vissa förutsättningar blir begränsat skattskyldiga. Prästlönetillgångar skall vara befriade från inkomstskatt under en övergångsperiod.

Avgiften till trossamfund som tas in med statlig hjälp beräknas på den kommunalt beskattningsbara förvärvsinkomsten och behandlas i hanteringshänseende som en skatt.

Utskottet tillstyrker i huvudsak regeringens förslag. Utskottet föreslår dock med hänsyn till normgivningsreglerna i regeringsformen att en statlig myndighet skall föreskriva avgiftssatserna för begravningsavgifterna för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

Tretton reservationer och två särskilda yttranden har fogats till detta betänkande.

Propositionen

1998/99:38, vari yrkas att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.,
2. lag om Svenska kyrkans personal vid relationsförändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000,
3. lag om skattefrihet för prästlönstillgångar vid 2001–2010 års taxeringar,
4. lag om avgift till registrerat trossamfund,
5. lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille,
6. lag om ändring i rättegångsbalken,
7. lag om ändring i äktenskapsbalken,
8. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
9. lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
10. lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130),
11. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m.m.,
12. lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar,
13. lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
14. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
15. lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343),
16. lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
17. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen, m.m.,
18. lag om ändring i arkivlagen (1990:782),
19. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
20. lag om ändring i lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481),
21. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
22. lag om ändring i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling,
23. lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200),
24. lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning,
25. lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling,

26. lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220),

27. lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring,

28. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),

29. lag om ändring i lagen (1998:624) om ändring i sekretesslagen (1980:100),

dels godkänner

30. regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning (avsnitt 5.1.2).

Lagarna, som föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2000, är intagna i detta betänkande som *bilaga I*.

Motionerna

Motioner som väckts med anledning av propositionen

1998/99:K9 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ej införa särskild skatt/avgift för kyrkoantikvarisk ersättning till Svenska kyrkan.

1998/99:K10 av Ingvar Svensson m.fl. (kd), vari yrkas

1. att riksdagen avslår förslaget att Svenska kyrkan skall vara huvudman och tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet samfund och ber regeringen återkomma i denna fråga,

2. att riksdagen avslår regeringens förslag vad gäller den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning,

3. att riksdagen hos regeringen begär nytt förslag vad gäller den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en utvärdering och omprövning görs av den kyrkoantikvariska ersättningen inom en tioårsperiod,

5. att riksdagen avslår förslaget vad gäller beskattning av kyrkotillgångarna.

1998/99:K11 av Mats Einarsson m.fl. (v), vari yrkas

1. att riksdagen avslår förslag till ändring i 1 kap. 1 § begravningslagen 1990:1144,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i begravningslagen att kommunerna ges huvudansvaret för begravningsverksamheten,

3. att riksdagen, om yrkande 1 eller 2 avslås, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunalt huvudansvar för begravningsverksamhet för dem som inte tillhör något kristet trossamfund,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fastställa begravningsavgiften på kommunal nivå,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att likställa kyrklig kulturminnesvård med annan kulturminnesvård genom årlig prövning i samband med fastställande av statens budget,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fördelning av medel för kyrkliga kulturminnen bör beslutas av Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en särskild skatt för kyrkliga kulturminnen inte bör införas,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i äktenskapsbalansen enligt vad i motionen anförts om s.k. civiläktenskap.

1998/99:K12 av Per Unckel m.fl. (m), vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning såvitt avser åren 2000–2001 i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förslag om kyrkoantikvarisk ersättning för åren 2000–2001 bör läggas fram i vårpropositionen 1999,

3. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i begravningslagen såvitt avser 9 kap. 6 § tredje strecksatsen angående vissa kostnader för transporter i samband med begravning i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring av begravningslagen såvitt avser 10 kap. angående utseende av ombud med uppgift att granska hur församlingarna tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan,

5. att riksdagen antar förslaget till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001–2010 års taxering med den ändringen att skattebefrielsen inte tidsbegränsas utan att orden ”vid 2001 – 2010 års taxeringar” utgår ur rubriken och lagtexten,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det inte bör införas ytterligare någon form av avgift eller skatt för att uppnå s.k. statsfinansiell neutralitet.

1998/99:K13 av Lennart Fridén (m) och Erik Arthur Egervärn (c), vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1998/99:38 i anförd del och som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nytt förslag till utformning av den kyrkoantikvariska ersättningen.

1998/99:K14 av Per Lager m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om sådan ändring i begravningslagen (1990:1144) att huvudmannskapet för begravningsverksamheten skall vara kommunalt,

2. att riksdagen beslutar om sådan ändring i relevant lagstiftning att Svenska kyrkan och andra trossamfund själva ansvarar för uppbörden av eventuella avgifter.

1998/99:K15 av Marianne Andersson och Birgitta Sellén (båda c), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning i syfte att garantera skyddet av de kyrkliga kulturminnena.

1998/99:K16 av Ewa Larsson (mp), vari yrkas

1998/99:KU18

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kyrkan i större utsträckning än i dag bör hållas öppen för alla,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kyrkans tillgänglighet,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en tydligare tidsangivelse,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsstyrelsernas arbetsituation.

1998/99:K17 av Kenth Skårvik m.fl. (fp, m, kd, c), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en fortsatt utredning.

1998/99:K18 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (fp), vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på proposition 1998/99:38 i denna del beslutar att länsstyrelse bör vara huvudman för begravningsplatser för icke kristna (1 kap. 1 § begravningslagen),
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att vården och underhållet av kulturhistoriskt värdefull egendom på sikt får en principiell lösning som är densamma för samfunden,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reformens effekter på skattetrycket för den enskilde.

Motioner från den allmänna motionstiden

1998/99:Kr265 av Elver Jonsson (fp), vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kulturskyddet och stödet för att bevara värdefulla kyrkobyggnader ekonomiskt och lagtekniskt skall utformas så att sådana byggnader kan komma i fråga för bevarande och kulturvård oavsett vilket trossamfund som varit huvudman.

1998/99:Kr274 av Birger Schlaug m.fl. (mp), vari yrkas

59. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kyrkorummet.

Yttranden från andra utskott

Konstitutionsutskottet har inhämtat yttranden från skatteutskottet och kulturutskottet, *bilagorna 2 och 3*. Utskotten tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandena i de delar som rör respektive utskotts beredningsområden.

Utskottet

Bakgrund

Under år 1995 fattade riksdagen ett principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12,

rskr. 1995/96:84). Reformen är förutsatt att träda i kraft den 1 januari 2000. Under april 1997 redovisades resultaten av en rad utredningar och uppdrag om olika frågor som har samband med relationsändringen. Det gällde den rättsliga regleringen (SOU 1997:41), begravningsverksamheten (SOU 1997:42), den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven (SOU 1997:43), Svenska kyrkans personal (SOU 1997:44), stöd, skatter och finansiering (SOU 1997:45), statlig medverkan vid avgiftsbetalning (SOU 1997:46) samt den kyrkliga egendomen (SOU 1997:47).

Riksdagen beslutade den 4 juni och den 18 november 1998 om vissa grundlagsändringar samt införande av lag om trossamfund, lag om Svenska kyrkan och lag om införande av lagen om Svenska kyrkan. Den nu aktuella propositionen behandlar frågor om begravningsverksamheten, Svenska kyrkans personal, den kulturhistoriskt värdefulla egendomen, de kyrkliga arkiven, skatt och finansiering samt statlig medverkan vid avgiftsbetalning m.m.

Frågorna om statens stöd till trossamfund och om den kyrkliga beredskapen bereds inom Regeringskansliet. Förslag läggs fram för riksdagen senare i vår.

Begravningsverksamheten

Propositionen

Riksdagens principbeslut 1995 innebar beträffande begravningsverksamheten att följande principer skall vara vägledande.

- Svenska kyrkans huvudmannaskap för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten skall bestå. Möjligheterna att anordna enskilda begravningsplatser skall finnas kvar.
- Finansieringen av begravningsverksamheten skall vara lokalt förankrad. Den som tillhör Svenska kyrkan skall betala sina kostnader via kyrkoavgiften.
- Ett riksomfattande obligatoriskt clearingsystem bör komma till stånd.
- Olika modeller för att tillgodose de angivna principerna skall prövas och därvid skall övervägas om det kan skapas ett flexibelt system som tar hänsyn till de mycket skiftande förhållanden som finns i olika delar av landet.

Enligt regeringens förslag avses med begravningsverksamhet de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av de allmänna begravningsplatserna. Med denna definition blir det enligt regeringen klart att det i begravningsverksamheten ingår att anordna och hålla tillräckligt antal gravplatser, att ta emot stoft för förvaring och visning samt att sköta gravsättning och kremering. Det bör också åligga huvudmannen att tillhandahålla eller kunna anvisa en lokal som lämpar sig för en begravningsceremoni. Vidare ingår att hålla personal, byggnader, maskiner och andra anordningar som erfordras för att fullgöra dessa uppgifter samt att ansvara för att ekonomiska resurser finns för verksamheten. Utanför begravningsverksamheten faller däremot sådana tjänster som anskaffande av kista och gravsten, annonsering, anordnande av begravningsceremoni och minnesstund samt skötselåtaganden.

Det anses enligt propositionen inte möjligt att utforma en definition på begravningsverksamhet som i varje enskilt fall entydigt visar om en åtgärd innefattas i definitionen. Övriga bestämmelser i begravningslagen bör enligt propositionen i viss mån kunna tjäna som ledning för bedömningar i sådana fall. Det ligger enligt regeringen i sakens natur att utförandet av de olika uppgifter som ingår i begravningsverksamheten kan variera något till omfattning och standard mellan olika huvudmän. Regeringens förslag avses inte utgöra hinder för sådana lokalt förankrade lösningar.

Som ovan redovisats innehöll riksdagens principbeslut att Svenska kyrkan skall behålla huvudmannaskapet för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten. Regeringen föreslår nu att med huvudman för begravningsverksamheten skall avses den församling eller kyrkliga samfällighet inom Svenska kyrkan eller – efter särskilt beslut av regeringen – den kommun som är skyldig att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. Det skall enligt förslaget endast finnas en huvudman inom varje förvaltningsområde, vilket framhålls som naturligt mot bakgrund av att huvudmannen föreslås ha ett totalansvar för samtliga som är folkbokförda inom området och måste kunna räkna med dem som underlag vid finansieringen av verksamheten. Även samhällsekonomiska skäl talar för att verksamheten hålls samlad hos en huvudman och att förändringar av nuvarande organisation som innebär ökade kostnader undviks.

Regeringens förslag innebär att huvudmannen för begravningsverksamheten inom det egna förvaltningsområdet eller ett närbeläget förvaltningsområde skall tillhandahålla och ansvara för de särskilda gravplatserna för dem som inte tillhör något kristet trossamfund. För att ett kyrkligt huvudmannaskap för de särskilda gravplatserna skall vara förenligt med bestämmelserna om religionsfrihet, föreslår regeringen en förstärkt tillsyn genom ombud som tillsätts av länsstyrelsen och särskilda regler om samråd. Vidare föreslås att begravningsavgiften skall fastställas av huvudmannen på grundval av särskild kostnadsredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader för att säkerställa att de medel som inflyter från dem som inte tillhör Svenska kyrkan enbart används för begravningsverksamheten och inte kommer kyrkans religiösa verksamhet till del.

Alla som är folkbokförda i Sverige skall betala en avgift för att täcka kostnaderna för begravningverksamheten (begravningsavgift). Begravningsavgiften skall vara inkomstrelaterad och betalas till den som är huvudman för begravningsverksamheten på folkbokföringsorten. De som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom området för en församling som är huvudman för begravningsverksamheten betalar sin begravningsavgift till församlingen som en del av kyrkoavgiften. Mot bakgrund av att huvudmannens totala ansvar för begravningsverksamheten inom ett geografiskt område också måste omfatta förfogande över finansieringen måste det enligt regeringens uppfattning överlåtas till varje huvudman att inom sitt förvaltningsområde besluta om storleken av begravningsavgiften.

Begravningsavgiften föreslås omfatta gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under 25 år, gravsättning inklusive gravöppning, återfyll-

ning och iordningställande av öppnad grav, vissa transporter, kremering och vissa lokaler. De transportkostnader som avses innefattas i begravningsavgiften är transporter från det huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag för transport för gravsättning utanför huvudmannens förvaltningsområde, om inte transporten beror på avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser.

I propositionen framhålls att en enskild har begränsat inflytande över de olika åtgärder som krävs med anledning av ett dödsfall. Det enskilda dödsboet har små möjligheter att påverka behovet av transporter av den avlidne i samband med en begravning. Regeringen anser att det därför är rimligt att samhället tar ansvar för att finansieringen av kostnaden för transporter ordnas genom begravningsavgiften.

Det är enligt propositionen naturligt att huvudmannens kostnadsansvar för transporter inträder när stoftet efter den avlidne kommit till den bisättningslokal eller motsvarande som huvudmannen anvisar eller när huvudmannen på annat sätt övertagit ansvaret för stoftet. Det är enligt regeringen inte meningsfullt att söka begränsa kostnadsansvaret endast till transporter som är obligatoriska. Utgångspunkten bör i stället vara att sådana transporter av den avlidne som normalt förekommer i förvaltningsområdet i samband med en begravning bör ingå i avgiften. Dit hör t.ex. transport till en lokal för begravningsceremoni inom rimligt avstånd samt transport till begravningsplats som huvudmannen anvisar eller till och från krematorium. Det är inte möjligt att i lag precisera alla förutsättningar för att kostnaden för en transport skall ingå i begravningsavgiften. Det är enligt regeringen en fråga som får lösas i den praktiska tillämpningen.

Huvudmannen för det förvaltningsområde där den avlidne vid dödsfallet var folkbokförd skall enligt förslaget svara för kostnaderna för de tjänster som ingår i begravningsavgiften även när dessa tjänster tillhandahålls av en huvudman för ett annat förvaltningsområde. Detsamma gäller när tjänsterna tillhandahålls av en innehavare av en allmän begravningsplats som inte är huvudman för begravningsverksamheten eller av innehavare av enskild begravningsplats. Ersättningen till den som tillhandahåller tjänsterna skall enligt förslaget betalas enligt en gemensam rikstaxa som varje år fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer (begravningsclearing).

Regeringen föreslår också att länsstyrelserna skall utse ombud med uppgift att granska hur församlingarna tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. 1998 års kyrkomöte har avstyrkt en sådan ordning. Regeringen anser dock att begränsningarna för den som inte tillhör Svenska kyrkan att direkt påverka hur en församling sköter begravningsverksamheten gör att det är angeläget att vidta åtgärder för att öka inflytandet och möjligheterna till påverkan för dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Det är viktigt att slå fast att begravningsverksamheten i första hand är en samhällsangelägenhet som vänder sig till alla medborgare. Genom relationsändringen upphör de kyrkliga begravningshuvudmännen att vara kyrkokommuner och en del av det allmänna. Den försvagning av inflytandemöjligheterna för dem som inte tillhör Svenska kyrkan som detta innebär bör motverkas genom särskilda insatser.

I valet mellan ett särskilt ombud och förbättrad länsstyrelsetillsyn fäster regeringen vikt vid att ett särskilt ombud på ett tydligare sätt än länsstyrelsen kan företräda dem som inte tillhör Svenska kyrkan i begravningsfrågor. Systemet med särskilt ombud har också likheter med ombudsmannainstitutioner, som t.ex. Diskrimineringsombudsmannen och Barnombudsmannen, som förekommer i det svenska samhället. Regeringen föreslår att länsstyrelserna får i uppdrag att utse särskilda ombud med uppgift att följa begravningsverksamheten i de församlingar och kyrkliga samfälligheter som är huvudmän för begravningsverksamheten.

Regeringen föreslår också att det införs en skyldighet för församlingarna/samfälligheterna att samråda med företrädare för andra trossamfund och andra berörda parter i frågor som gäller anläggning, utvidgning eller ändring av en befintlig begravningsplats.

Förvaltningslagen (1986:223) föreslås tillämpas när församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna handlägger enskilda ärenden enligt begravningslagen. Begravningslagens bestämmelser om överklagande av beslut förtydligas så att det framgår att de endast avser beslut i enskilda ärenden. Församlingarna skall även efter relationsändringen vara de enskildas motpart när ett beslut av församlingen överklagas.

Länsstyrelsernas tillsynsansvar över begravningsverksamheten kvarstår oförändrat.

Motionerna

Motionerna K11 (yrkandena 1 och 2) av Mats Einarsson m.fl. (v) och K14 (yrkande 1) av Per Lager m.fl. (mp) tar upp frågan om *huvudmannaskapet för begravningsverksamheten*. Svenska kyrkan bör av religionsfrihetsskäl inte ges ansvar för begravningsverksamheten, utan huvudmannaskapet bör vara kommunalt. Regeringens förslag i denna del bör avslås. I motion K11 framhålls också att behovet av möjligheter att överklaga bl.a. beslut om avgiftsstorlek talar för att kommunerna bör vara huvudmän för begravningsverksamheten.

Enligt motion K11 är frågan om huvudmannaskapet för särskilda begravningsplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund särskilt viktig. Motionärerna anser att religionsfrihetsskäl särdeles starkt talar för att ansvaret för denna begravningsverksamhet inte överlämnas till ett enskilt trossamfund. Även om huvudmannaskapet i huvudsak skulle överlämnas till Svenska kyrkan bör ansvaret för dessa begravningsplatser vila på kommunen (yrkande 3). I motion K10 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) yrkas att regeringens förslag avslås i den del det avser att Svenska kyrkan skall vara huvudman också för särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet samfund. Motionärerna framhåller att förslaget är olämpligt ur flera aspekter. Bl.a. åsidosätts religionsfriheten. Den föreslagna ordningen med ombud som har till uppgift att granska hur församlingarna tar till vara de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan ger enligt motionärerna inte ett tillräckligt skydd för de grupper det är frågan om. Ombudet saknar reellt medin-

flytande och systemet kan på goda grunder anses vara odemokratiskt. Ansvaret för de särskilda begravningsplatserna för dem som inte tillhör något kristet samfund bör i framtiden inte ligga på ett kyrkligt organ. Motionärerna framhåller att det inte bör vara mer svårhanterligt att ha ytterligare en huvudman för de särskilda begravningsplatserna t.ex. i varje kommun än vad det är att tillämpa ett rikstäckande clearingsystem. Regeringen bör återkomma med ett nytt förslag i denna fråga (yrkande 1). Också motion K18 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (båda fp) vänder sig mot att de särskilda gravplatserna för icke kristna trosbekännare skall ha Svenska kyrkan som huvudman (yrkande 1). Religionsfrihetsskäl talar för en annan lösning. Motionärerna anser att länsstyrelserna bör vara lämpliga huvudmän för denna uppgift.

I motion K12 av Per Unckel m.fl. (m) avstyrks förslaget om *ombud* med uppgift att granska hur församlingarna tar till var de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan, såsom omständligt och onödigt (yrkande 4).

Mats Einarsson m.fl. (v) framhåller i motion K11 (yrkande 4) att vissa invånare i Sverige blir skyldiga att betala en avgift – i realiteten en skatt – utan att ha några formella möjligheter att via det demokratiska systemet påverka denna. Detta är enligt motionärerna oacceptabelt. Om Svenska kyrkan utses till huvudman för begravningsverksamheten bör begravningsavgiftens storlek bestämmas av kommunen. I motionen ifrågasätts också statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift.

Frågan om vad som skall innefattas i begravningsavgiften tas upp i motion K12 av Per Unckel m.fl. (m) yrkande 3. I fråga om *transportkostnaderna* framhåller motionärerna att det förefaller opraktiskt att huvudmannen skall överta en begränsad del av transporter, särskilt som regeringen i propositionen konstaterar att det inte är möjligt att i lag i detalj precisera alla förutsättningar för att en transport skall ingå i begravningsavgiften utan hänvisar till att frågan får lösas i den praktiska tillämpningen. Förslaget är enligt motionärerna så illa berett att det knappast kan bli föremål för lagstiftning (yrkande 3). Också motion K17 av Kenth Skårvik m.fl. (fp, m, kd, c) tar upp transportkostnaderna. Motionärerna framhåller att den enskildes inflytande över hur transporter skall organiseras och utföras i praktiken minskar genom att huvudmannen skall upphandla dessa transporter. Frågan rymmer flera etiska och för den enskilde mycket känsliga aspekter. Motionärerna anser därför att frågan om transportkostnader måste beredas ytterligare.

Religionsfriheten

Religionsfriheten definieras i 2 kap. 1 § regeringsformen som en frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Varje medborgare är gentemot det allmänna tillförsäkrad religionsfrihet och friheten kan inte begränsas. Grundlagsskyddet innebär bl.a. ett förbud mot bestämmelser som uttryckligen riktar sig mot någon viss religionsutövning eller som uppenbart syftar till att motverka en viss religiös inriktning.

De allmänna begränsningar som gäller för människors handlande i samhället kan i vissa fall komma att beröra åtgärder som uppfattas som utövande av religionsfriheten. En i allmänhet straffbar handling är t.ex. inte skyddad bara därför att den förekommer i ett religiöst sammanhang (prop. 1975/76: 209, s. 115).

Europakonventionens artikel 9 behandlar bl.a. religionsfriheten. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer. Friheten att utöva sin religion får endast underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Grundlagsregler om överlämnande av offentlig makt

Regeringsformen anförror normgivningsmakt åt riksdagen och regeringen och medger också att normgivningsmakt överlämnas åt förvaltningsmyndigheter, kommuner och fram till år 2000 också till kyrkliga organ. Endast dessa offentliga organ kan utöva normgivningsmakt i regeringsformens mening.

Regeringsformen innehåller inte några utförligare bestämmelser om hur myndigheterna kan få behörighet att fatta beslut i enskilda fall (förvaltningsbeslut). Enligt 11 kap. 6 § regeringsformen kan förvaltningsuppdrag anförtros kommun och överlämnas till bolag, förening, samfällighet, stiftelse, registrerat trossamfund eller enskild individ. Innefattar uppdraget myndighetsutövning skall det ske med stöd av lag.

Däremot finns det i 8 kap. regeringsformen en ingående reglering av normgivningsmakten, dvs. kompetensen att besluta generella föreskrifter.

Enligt 3 § skall föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna, som gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskilda personliga och ekonomiska förhållanden, meddelas genom lag.

I 7 § regleras möjligheterna att bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter inom vissa ämnesområden.

Enligt 9 § andra stycket kan regeringen eller kommun efter bemyndigande meddela föreskrifter om avgifter, som på grund av 3 § annars skall meddelas av riksdagen.

Enligt 11 § kan riksdagen om den bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter i visst ämne därvid medge att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet eller kommun att meddela bestämmelser i ämnet.

Karakteristiskt för ett normbeslut är att det är fråga om en generell föreskrift som i princip riktar sig mot myndigheter och enskilda. Den typiska författningen vänder sig till allmänheten, alltså ett större antal enskilda medborgare, ofta en obestämd krets personer. Bestämmelser som allmänt reglerar människors rättigheter och förmåner måste räknas till författningar. Föreskrifter som innehåller påbud eller förbud och som alltså medför skyldigheter är också föreskrifter till allmän efterrättelse.

Utmärkande för normgivningsbestämmelser är således att det i första hand är fråga om rättsregler, som i princip kännetecknas av att de är bindande för myndigheter och enskilda. Normgivningsbestämmelser karakteriseras vidare av att de utgör generella föreskrifter, varför de inte uttryckligen skall avse ett konkret fall utan ha generell tillämpbarhet.

Förvaltningsbeslut anses i princip vara beslut som riktar sig mot en eller flera enskilda. Skattemyndigheternas beslut om slutlig skatt för den enskilde är ett typiskt exempel på förvaltningsbeslut.

När det gäller normbesluten kan konstateras att innebörden av begreppet generell tillämpbarhet inte är helt klar. I grundlagspropositionen (1973:90) har framhållits att kravet torde vara uppfyllt om en föreskrift exempelvis avser situationer av ett visst slag eller vissa typer av handlingssätt eller om den berör en i allmänna termer bestämd krets av personer. Till författning hör då föreskrifter som rör allmänheten eller en viss kategori av allmänheten, t.ex. näringsidkare.

I proposition 1975/76:112 om kungörande av lagar och andra författningar fördes en ingående diskussion om vilka beslut som är att hänföra till normgivningsbeslut. Det framhölls bl.a. att Bankinspektionens och Försäkringsinspektionens cirkulärskrivelser med bindande föreskrifter till rättssubjekten inte är att betrakta som författningar under förutsättning att skrivelserna avsåg vissa konkreta rättssubjekt. Om däremot cirkulärskrivelserna var avsedda att äga tillämpning också på eventuellt tillkommande rättssubjekt borde skrivelsen hänföras till författningar. När det gällde att ta ställning till frågan om lokalt begränsade beslut skall anses ha karaktären av författning eller inte, kunde till en början slås fast att beslutet fick anses vara en författning om den helt eller delvis riktade sig till medborgarna i gemen. I propositionen framhölls dock att läget syntes vara annorlunda när det var fråga om lokalt begränsade föreskrifter som helt eller främst är avsedda att begränsa rörelsefriheten för ägarna till vissa bestämda fastigheter och vissa därmed jämförliga rättsinnehavare. Sådana föreskrifters generella natur kunde starkt ifrågasättas även om föreskrifterna var bindande inte bara för den aktuella ägaren eller rättsinnehavaren utan även för framtida sådana. Till författning var också att hänföra av myndighet beslutade taxor och andra villkor för utnyttjande av myndighets tjänster. Till författning hörde däremot inte beslut av typen naturreservat, bebyggelseplaner, arbetsplaner enligt vägagen m.m. Föreskrifter som riktar sig till jordägare eller liknande personkategorier inom ett större område, t.ex. ett län, fick enligt propositionen anses ha en så generell karaktär att de borde bedömas som författningar. Var gränsen exakt gick mellan denna typ av föreskrifter och föreskrifter som inte har författningsskaraktär var omöjligt att ange i generella termer. En rättsregel förlorar dock inte sin generella karaktär endast för att den gäller inom ett lokalt avgränsat område. Exempel på sådana generella föreskrifter har ansetts vara lokala ordningsstadgor och renhållningsordningar.

Nämnas kan att beslut enligt plan- och bygglagen om detaljplaner och områdesbestämmelser med åtföljande förteckning över fastigheterna anses vara förvaltningsbeslut (jfr yttr. KU 1985/86:12y).

När det gäller att avgöra huruvida en föreskrift är av generell natur eller ett beslut avseende en viss konkret situation torde hänsyn få tas bl.a. till den tid föreskriften gäller. Föreskrifter som avser bara en kort tidrymd torde ibland kunna ses som beslut i särskilt fall och därför falla utanför författningsbegreppet.

Håkan Strömberg har i boken Normgivningsmakten enligt 1974 års regeringsform (1989) framhållit att gällande rätt erbjuder flera exempel på privat rättsbildning som kan ge upphov till regler med karaktären av ensidiga diktat. Alternativet till detta konstaterande är enligt Strömberg att man noterar ett flertal fall av grundlagsstridig delegation till enskilda subjekt, ett synsätt som knappast kan förväntas bli allmänt accepterat. Men inte heller det förstnämnda synsättet är enligt Strömberg tilltalande. Det betyder att det inte finns några säkra materiella kännetecken som skiljer offentlig normgivning och privat rättsbildning från varandra. Om skillnaden endast är formell, blir principen att offentlig normgivning endast kan utövas av offentliga organ tämligen innehållslös.

Strömberg framhåller vidare att generella handlingsregler riktar sig till en i allmänna termer bestämd krets av personer. Adressaterna är då alla som under givna förutsättningar har att företa den i regeln påbjudna handlingen. Ett individuellt handlingsimperativ riktar sig däremot till en eller flera personer. Det väsentliga är att kretsen av adressater i en generell handlingsregel är abstrakt angiven. En föreskrift behöver inte förlora sin generella karaktär endast för att den riktar sig till en mer begränsad krets adressater, t.ex. en viss kategori yrkesutövare.

Föreskrifter om kommunalskatten faller i och för sig under lagkravet i 8 kap. 3 § regeringsformen. Samtidigt sägs dock i 8 kap. 5 § regeringsformen att grunderna för den kommunala beskattningen bestäms i lag. Kommunernas årliga beslut om kommunalskattesats anses inte ha författningskaraktär. I grundlagspropositionen (s. 305) framhålls att den kommunala beskattningsrätten intar en särställning och behandlas särskilt i regeringsformen. Befogenheten för kommun att besluta om skatteuttag sägs ha sin grund direkt i 1 kap. 5 § (nu 1 kap. 7 §) regeringsformen. När det gäller kommunala avgifter nämns i grundlagspropositionen att kommunerna i princip inte kan bemyndigas att besluta rättsnormer inom riksdagens primära lagområde men att ett undantag är möjligheten för riksdagen att med stöd av 8 kap. 9 § andra stycket regeringsformen bemyndiga kommun att bestämma om avgifter.

Alf Bohlin behandlar i boken Kommunala avgifter (1986) frågan om den kommunala avgiftsmakten från statsrättslig synvinkel. Han framhåller att det, när en kommun med stöd av ett rättsligt monopol äger tvinga den enskilde inte bara att ta en prestation i anspråk utan också att betala en avgift för prestationen, rör sig om en sådan betungande eller tvångsmässig avgift som tillhör riksdagens primära lagområde men kan delegeras till kommun (s. 75). Bohlin tar också upp skillnaden mellan ett taxe- och ett debiteringsbeslut. I fullmäktiges befogenheter ligger att i taxebeslutet antingen fastställa grunder eller normer för avgiftsberäkningen eller ange den avgift som skall betalas. Självva debiteringen är en förvaltningsåtgärd som åvilar styrelsen eller en nämnd. Fullmäktige kan visserligen besluta om indexuppräkning av taxan

och överlämna åt en nämnd att kontinuerligt omräkna avgifterna. Så snart man fjärmat sig så långt från taxan att debiteringen inte kan sägas utgöra en verkställighetsåtgärd – en mekanisk uppräkningsav taxebeloppen – utan blir beroende av nämndens mer eller mindre diskretionära bedömningar, har taxan enligt Bohlin förlorat sin karaktär av norm och ersätts av en ny, vilken då skall beslutas av fullmäktige.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet framhåller att med hänsyn till principerna för normgivningen även föreskrifter om begravningsavgiftens nivå omfattas av de krav som gäller för normgivningen inom det civilrättsliga området och skatteområdet (8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen). Skatteutskottet lämnar åt konstitutionsutskottet att bedöma om de föreslagna nya reglerna om fastställande av begravningsavgiften i 9 kap. begravningslagen har getts en sådan utformning att ett beslut om fastställande av avgift skall kunna ses som en ren tillämpning av lagens bestämmelser.

Konstitutionsutskottets bedömning

I två motioner, K11 (v) yrkandena 1 och 2 och K14 (mp) yrkande 1, har begärts att kommunerna skall vara huvudmän för all begravningsverksamhet. Enligt utskottets mening talar dock övervägande skäl för att församlingarna behåller ansvaret för den verksamhet de historiskt sett haft ansvaret för. Förslaget att församlingarna skall behålla huvudmannskapet för begravningsverksamheten är en väsentlig del av den samförståndslösning av statkyrka-frågan som eftersträvs sedan länge. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag i denna del och avstyrker motionsyrkandena.

Flera motioner (v, kd, fp) vänder sig mot att huvudmannskapet för särskilda begravningsplatser för dem som inte tillhör Svenska kyrkan skall ligga hos församlingarna. Enligt utskottets mening talar starka skäl för att det bara bör finnas en huvudman inom varje förvaltningsområde. Det finns ett behov av att en huvudman har ett totalansvar för samtliga som är folkbokförda inom området och att huvudmannen kan räkna med dem som underlag vid finansiering av verksamheten. Som regeringen framhåller finns det också samhällsekonomiska skäl för att verksamheten hålls samlad hos en huvudman och att förändringar av nuvarande organisation som medför ökade kostnader undviks. Den föreslagna ordningen med huvudmannskap innebär enligt regeringen inte någon ändring i hur verksamheten i praktiken fungerar i dag. Regeringens förslag om särskilda ombud för att tillvarata de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan innebär enligt utskottets mening att den enskilde tillförsäkras ett särskilt skydd för att hans religionsfrihet inte kränks. Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringens förslag såvitt avser huvudmannskap bör tillstyrkas. Motionerna K11 (v) yrkande 3, K10 (kd) yrkande 1 och K18 (fp) yrkande 1 avstyrks följaktligen.

I två motioner, K12 (m) yrkande 3 och K17 (fp, m, kd, c), anförs att förslaget när det gäller de transportkostnader som avses ingå i begravningsavgiften är

otillräckligt berett. Utskottet delar inte denna bedömning. Det är enligt utskottets mening rimligt att samhället tar ansvar för att finansieringen av kostnaden för transporter ordnas genom begravningsavgiften. Sådana transporter av den avlidne som normalt förekommer i förvaltningsområdet i samband med begravning bör ingå i avgiften. Dit hör t.ex. transport till en lokal för begravningsceremoni inom rimligt avstånd samt transport till begravningsplats som huvudmannen anvisar eller till och från krematorium. Utskottet delar regeringens bedömning att det inte är möjligt att i lag i detalj precisera alla förutsättningar för att kostnaden för en transport skall ingå i begravningsavgiften. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag i denna del och avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet tar härefter upp frågan om den föreslagna begravningsavgiftens grundlagsenlighet. Som utskottet vid tidigare tillfällen framhållit är det mycket angeläget att det inte finns någon tveksamhet kring tillämpningen av regeringsformen (yttr. 1994/95:KU6y). Utskottet har tidigare också understrukt att det inte är acceptabelt att det efter riksdagsbehandlingen kvarstår en osäkerhet om den ifrågavarande lagstiftningens förenlighet med grundlagen (yttr. 1985/86:KU8y s. 9).

Regeringens förslag innebär i huvudsak att församlingen, när en församling är huvudman för begravningsverksamheten, beslutar om begravningsavgift för dem som tillhör Svenska kyrkan – då som en del av kyrkoavgiften – men också för andra som är folkbokförda i det aktuella området. Då kommun är huvudman för begravningsverksamheten beslutar kommunen om begravningsavgift för kommunmedlemmarna.

En förutsättning för att ett organ som inte är statligt eller kommunalt skall kunna ges rätt att meddela beslut om offentligt tvingande avgifter är att beslutet kan ses som ett förvaltningsbeslut och inte som normgivning.

Enligt utskottets mening står det klart att församlingarnas beslut om avgiftssats för begravningsavgiften har en generell karaktär och närmast är att se som ett normbeslut. Det förhållandet att förslaget innehåller regler som i viss mån begränsar utrymmet för bestämmandet av avgiften innebär enligt utskottets mening inte att beslutet förlorar sin karaktär av normgivning. Utskottet har övervägt om en jämförelse kan göras med kommunernas beslut om skattesats men har kommit fram till att en sådan jämförelse inte är helt rättvisande. Beslutet om kommunalskattesats anses visserligen sakna författningskaraktär men detta torde ha sin grund i en koppling till den grundlagskyddade kommunala beskattningsrätten. Det framstår enligt utskottets mening knappast som rimligt att beslutet skulle ha kvar denna speciella karaktär utanför det kommunala området. Närmare till hands ligger i stället att jämföra med fastställandet av statliga generella avgifter vilka allmänt anses falla under regeringsformens normgivningsregler.

Utskottet har också övervägt att se beslutet om avgiftssats som sammansatt av en mängd enskilda förvaltningsbeslut, mot bakgrund av att de avgiftsskyldiga torde vara kända när beslutet fattas och en förteckning över dem teoretiskt kan bifogas beslutet. Utskottet anser dock att en sådan bedömning skulle föra för långt vid en jämförelse med normbeslut inom andra områden.

Enligt utskottets mening finns det således omständigheter som gör att det från grundlagssynpunkt inte ter sig som helt hållbart att se församlingarnas beslut om bestämmande av avgiftssats som ett förvaltningsbeslut. Utskottet vill understryka att det är av stor betydelse att inslag i den historiska relationsförändringen som skall genomföras mellan staten och Svenska kyrkan inte kan ifrågasättas som grundlagsstridiga. Den nya ordningen måste stå på en klar och otvetydig konstitutionell grund, och det är angeläget att reglerna om begravningsavgiften utformas på ett sätt som inte kan kritiseras på den grunden att annars vedertagna synsätt inte upprätthållits.

Utskottet anser mot denna bakgrund att övervägande skäl talar för att församlingarnas beslut om avgiftssats i princip skall betraktas som normbeslut. Regeringsformens regler om normgivning bör således tillämpas när det gäller fastställandet av avgiftssats.

Med denna utgångspunkt är det nödvändigt att ett offentligt organ får en formell beslutanderätt i fråga om avgiftssatsen för i vart fall dem som inte tillhör Svenska kyrkan. Avgiften för dem som tillhör Svenska kyrkan ingår däremot i kyrkoavgiften och tillhörigheten är frivillig. Visserligen är begravningsverksamheten ett ansvar för samhället och det kan därför sägas att det finns skäl att betrakta avgiften för verksamheten som offentligrättslig även i den delen den ingår i den frivilliga kyrkoavgiften. Begravningsavgiftsdelen av kyrkoavgiften är dessutom endast frivillig i den meningen att tillhörigheten till Svenska kyrkan är frivillig. Utskottet anser emellertid att det också finns starka skäl som talar för en annan bedömning. Begravningsverksamheten har sedan mycket länge varit en viktig uppgift inom Svenska kyrkan. För den som tillhör Svenska kyrkan är det naturligt att se begravningsstjänsterna som inomkyrkliga och som en del av innebörden av kyrkotillhörigheten. Det är därför enligt utskottets mening rimligt att komma till den slutsatsen att begravningsavgiftsdelen av kyrkoavgiften bör ses som övervägande icke offentligrättslig. Utskottet anser således att avgiftssatsen endast för dem som inte tillhör Svenska kyrkan skall fastställas av en statlig eller kommunal myndighet.

Regeringsformens normgivningsregler hindrar inte att en kommun beslutar om begravningsavgift för sina medlemmar. Enligt utskottets mening saknas bl.a. mot bakgrund av det kommunala självbestämmandet anledning att gå ifrån regeringens förslag att en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten beslutar om avgiftssats. Däremot bör det enligt utskottets mening vara en statlig myndighet som beslutar om avgiftssats för dem som inte tillhör Svenska kyrkan i de fall en församling är huvudman för begravningsverksamheten. En ordning med statligt beslutsfattande behöver enligt utskottets mening inte innebära att församlingarnas utrymme för att i praktiken bestämma avgiftens storlek inskränks. Myndighetens beslutsfattande bör i detta syfte därför förenas med en förslagsrätt för församlingen. Utskottet vill starkt understryka att församlingens förslag därvid måste tillmätas avgörande betydelse. Riksdagens principbeslut 1995 innebär att finansieringen av begravningsverksamheten skall vara lokalt förankrad. Församlingarna är med vissa undantag de organ som enligt regeringens och utskottets förslag kommer att vara huvudmän för begravningsverksamheten och ha det finansiella ansvaret för verksamheten. Om de inte har stor frihet att – inom ramen för

det utrymme begravningslagen ger – ha ett avgörande inflytande i fråga om inkomster kan huvudmannskapet uttunnas på ett sätt som inte är acceptabelt. Av central betydelse är också att den avgiftssats som fastställs för dem som inte tillhör Svenska kyrkan inte bör skilja sig från den avgiftssats för begravningsavgiften som skall gälla för dem som tillhör Svenska kyrkan. Beslutande myndighets utrymme för att komma fram till en annan avgiftssats än den föreslagna kan i princip anses vara begränsad till de fall då avgiftssatsen otvetydigt strider mot de förutsättningar som ges i begravningslagen.

Utskottet har övervägt vilken myndighet som är bäst lämpad för den aktuella uppgiften och anser att det bör vara samma samma myndighet som fastställer clearingtaxan. Kammarkollegiet skall enligt uppgift vara denna myndighet och avses även vara den myndighet som skall föra register över registrerade trossamfund. Inom Kammarkollegiet finns en särskild kompetens i kyrkliga frågor. Enligt utskottets mening talar därför övervägande skäl för att Kammarkollegiet ges uppgiften att föreskriva avgiftssatser för begravningsavgiften för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

Utskottet föreslår att det införs en bestämmelse i begravningslagen med innebörd att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får fastställa begravningsavgifterna på förslag av de huvudmän för begravningsverksamheten som inte är kommuner. Då kommunerna är huvudmän behövs ingen annan ordning än den regeringen föreslagit.

Utskottet har således stannat för att en statlig myndighet bör vara den myndighet som fastställer avgiftssatsen för begravningsavgiften och är således inte berett att förorda att begravningsavgiftens storlek, som föreslås i motion K11 (v) yrkande 4, bestäms av kommunen. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet har övervägt om myndighetens normbeslut i enlighet med bestämmelserna i 35 § verksförordningen skall kunna överklagas till regeringen. Utskottet anser emellertid att frågan bör avgöras av regeringen eftersom bestämmelser i fråga om överklagande bör tas in i den förordning vari regeringen överlämnar normgivningskompetensen till myndigheten.

Om en statlig myndighet skall fastställa avgiftssatserna för begravningsavgifterna måste myndigheten ha rimlig tid för åtgärden. Enligt 9 kap. 14 § i regeringens förslag till lag om ändring i begravningslagen skall Svenska kyrkan på medium för automatisk databehandling underrätta Riksskatteverket om de avgiftssatser som skall gälla för det följande inkomståret. På samma sätt skall Svenska kyrkan till Riksskatteverket lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna lämnas.

Bestämmelser om skyldighet för Svenska kyrkan att lämna uppgifter också till den myndighet regeringen bestämmer bör införas i begravningslagen. Enligt uppgift från Riksskatteverket är det angeläget att uppgifterna lämnas dit senast den 3 december i enlighet med vad som föreslås i 6 § förslaget till lag om avgift till registrerat trossamfund. En sådan tidsgräns förutsätter att senaste tidpunkt för församlingarnas ställningstagande i fråga om avgiftssatsen för begravningsavgift förläggs till i vart fall inte senare än mitten av november om den statliga myndigheten skall kunna hinna med att fatta beslut

om avgiftssatserna. Frågan om när uppgifterna skall lämnas skall enligt 9 kap. 14 § regeringens förslag till lag om ändring i begravningslagen regleras i förordning eller myndighetsföreskrifter. Senaste tidpunkt för fastställande av kyrkoavgift avses regleras i kyrkoordningen. Enligt utskottets mening bör det kunna förutsättas att kyrkoordningens regler i detta avseende anpassas till de nu aktuella nya förutsättningarna.

Den av utskottet nu föreslagna ordningen för fastställande av begravningsavgift skulle visserligen kunna innebära ett minskat behov av ombud som skall tillvarata de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. Som utskottet framhållit är avsikten dock att myndighetsbeslutet skall ha en mer formell karaktär och inte egentligen påverka huvudmannens handlingsfrihet. Det kommer fortfarande att finnas anledning att i särskild ordning tillvarata de personers intressen som inte tillhör Svenska kyrkan. Utskottet anser därför att det också med den nu föreslagna ordningen finns ett behov av ombud och avstyrker följaktligen motion K12 (m) yrkande 4, vari yrkas avslag på förslaget om ombud.

Kyrkoantikvarisk ersättning

Propositionen

Riksdagens principbeslut år 1995 innebär att kulturminneslagens skydd för kyrkliga kulturminnen skall behållas även vid ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan. I princippropositionen (prop. 1995/96:80 s. 38 f.) framhölls att bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är en angelägenhet för hela samhället och det svenska folket och att det inte är rimligt att den totala kostnaden för detta allmänintresse bärs endast av Svenska kyrkans medlemmar. De skyddsbestämmelser som finns innebär inskränkningar och ibland fördyringar vid skötseln av egendomen. Svenska kyrkan borde därför enligt principbeslutet kunna få viss ersättning för vård av kulturhistoriskt värdefull egendom.

Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet föreslog i betänkandet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven (SOU 1997:43) att den årliga statliga ersättningen skulle uppgå till ett belopp som motsvarade 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde, vilket innebär 0,05 % av det totala kommunala skatteunderlaget. Enligt kommittén borde ersättningen finansieras av en särskild skatt som tas ut proportionellt mot inkomsten av alla skattskyldiga, både kyrkotillhöriga och icke-kyrkotillhöriga. Kommittén föreslog vidare att kyrkan skall åta sig att vidta åtgärder för att kyrkans sammanlagda uttag av kyrkoavgift minskas i totalt samma omfattning som den statliga ersättningen uppgår till.

1998 års kyrkomöte ansåg att det finns behov av en kyrkoantikvarisk ersättning motsvarande 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde med årlig indexuppräknung. Det saknades enligt kyrkomötet anledning att införa en särskild skatt för att finansiera den kyrkoantikvariska ersättningen.

Regeringen föreslår nu att Svenska kyrkan fr.o.m. år 2002 skall ha rätt till viss ersättning från staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av kyrkliga kulturminnen (kyrkoantikvarisk

ersättning). Den statliga ersättningen skall betalas med 50 miljoner kronor för år 2002, 100 miljoner kronor för år 2003, 150 miljoner kronor för år 2004, 200 miljoner kronor för år 2005, 250 miljoner kronor för år 2006, 300 miljoner kronor för år 2007, 390 miljoner kronor för år 2008 samt med 460 miljoner kronor för år 2009.

När det gäller frågan om den statliga ersättningens storlek måste enligt propositionen beaktas att det är förenat med svårigheter att bedöma omfattningen av kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena. Regeringen vill peka på att det under senare år i större utsträckning än tidigare har genomförts kostnadskrävande underhåll och restaureringar av kyrkobyggnader, vilket möjliggjorts bl.a. av att det s.k. kyrkobyggnadsbidraget ur kyrkofonden blivit större och nu uppgår till 90 miljoner kronor årligen. I propositionen hänvisas också till att staten och Svenska kyrkan under åren 1998–2000 genomför ett gemensamt sysselsättningsprogram, det s.k. miljardprogrammet för kyrkliga jobb, som gör det möjligt för Svenska kyrkan att exempelvis rusta upp kyrkobyggnader och andra byggnader samt utföra nödvändigt underhåll. Det finns goda förutsättningar för att Svenska kyrkans kyrkobyggnader och de kyrkliga kulturminnena i övrigt skall vara i ett allmänt gott skick vid relationsändringen och ett antal år därefter. Detta gäller enligt regeringen särskilt åren 2000 och 2001 då sysselsättningsprogrammet, som i stor utsträckning avser byggnadsarbeten, just kommer att ha avslutats.

I god tid före tioårsperiodens utgång skall det enligt propositionen tas fram ett underlag till en allsidig belysning av de kyrkoantikvariska frågorna. Utgångspunkten är att staten i enlighet med principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena. Om inte erforderlig finansiering kan ordnas inom reformens ram eller det aktuella utgiftsområdet, vilket anges vara regeringens ambition, är statens utgångspunkt att väsentligt minska det statliga stödet efter tioårsperioden. Regeringen kommer att överväga att under perioden och för tiden därefter införa någon form av avgift eller skatt. Skulle detta inte visa sig lämpligt kan det enligt regeringen bli nödvändigt att pröva en sänkning av ambitionen på området.

Det förhållandet att kyrkan får en statlig ersättning innebär att Svenska kyrkan delvis avlastas kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena. Den totala ekonomiska belastningen på kyrkan minskar alltså i samma utsträckning som ersättning utgår. Med hänsyn till detta samt till de ekonomiska konsekvenser i övrigt som uppstår för Svenska kyrkan med anledning av reformen, anser regeringen att det under tioårsperioden till följd av statkyrka-reformen finns ett utrymme för en sänkning av kyrkoavgiften som bör utnyttjas.

Den kyrkoantikvariska ersättningen skall fördelas av Svenska kyrkan. På nationell nivå skall ersättningen fördelas mellan stiftet, och stiftet skall besluta om ersättningen inom sitt område. Varje beslut om fördelning skall föregås av samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. Riksantikvarieämbetet skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen mellan stiftet och respektive länsstyrelse skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen inom stiftet.

I propositionen aviseras en överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan i frågor som rör de kulturhistoriska värdena. Överenskommelsen ligger vid sidan av frågan om den kyrkoantikvariska ersättningen. En löpande utvärdering och uppföljning skall göras vid s.k. kontrollstationer. Den första kontrollstationen skall infalla under år 2009 och därefter vart femte år. 1998 års kyrkomöte har framhållit att en överenskommelse bör sträcka sig över 25 år med kontrollstationer vart femte år, som börjar år 2005.

Regeringen anser att överenskommelsen inte bör tidsbegränsas utan gälla tills vidare. Det är en annan sak att förslaget om kyrkoantikvarisk ersättning avser en tioårsperiod. Det är enligt regeringen lämpligt att lägga in kontrollstationer vart femte år med början år 2009. Överenskommelsen bör behandla allmänna frågor som rör de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan. De närmare villkoren bör formuleras till och med nästföljande kontrollstation. Inom ramen för överenskommelsen bör bl.a. behandlas frågan om justering av den statliga ersättningen för det fall omfattningen av kyrkans ansvar för de kyrkliga kulturminnena på ett väsentligt sätt ändras.

Enligt regeringens uppfattning bör det skapas samrådsgrupper för frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena. Samrådsgrupperna, som bör bestå av representanter för de antikvariska myndigheterna och Svenska kyrkan, bör vara ett forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Samarbetet bör kunna bidra till att öka kunskap om och förståelse för olika krav och behov och därmed skapa förutsättningar för samförståndslösningar, exempelvis vid sådana avvägningar mellan önsksningar att förändra kyrkorummets utifrån församlingens och gudstjänstens behov och strävan att bevara de kulturhistoriska värdena.

Relationsändringen innebär att det finns vissa behov av ändringar i kulturminneslagen. Skyddet för kyrkobyggnader i 4 kap. kulturminneslagen bör således gälla oavsett ägare. Med kyrkobyggnad avses en byggnad som före den 1 januari 2000 invigts för Svenska kyrkans gudstjänst och den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar. Vidare bör enligt regeringen finnas bestämmelser om den kyrkoantikvariska ersättningen och dess fördelning samt en föreskrift som gör det möjligt att ingripa för att åstadkomma rättelse om bestämmelser och beslut enligt 4 kap. kulturminneslagen inte följs. Domkapitlets rätt att överklaga beslut i tillståndsärenden enligt 4 kap. kulturminneslagen upphävs och ersätts inte av någon motsvarande rätt för stiftet.

Regeringen föreslår att varje församling skall utse två personer som skall föra en förteckning över kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde. Stiftet skall minst vart sjätte år kontrollera att de föremål som tas upp i förteckningen finns kvar. Efter varje kontroll skall en kopia av förteckningen skickas till länsstyrelsen. Bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen skall gälla även för kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde på kyrkotomter.

Länsstyrelses beslut att ta upp ett föremål i förteckningen eller vidta någon åtgärd för att skydda eller vårda ett föremål får enligt regeringens förslag överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i stället för som i dag hos regeringen, liksom Riksantikvarieämbetets beslut om att bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen om tillståndsprövning skall tillämpas i fråga om en kul-

Motionerna

Flera motioner tar upp frågan om *storleken av den kyrkoantikvariska ersättningen under åren 2000–2009*. I motion K12 (yrkandena 1 och 2) av Per Unckel m.fl. (m) framhålls att den kulturhistoriska överkostnaden för Svenska kyrkan är en följd av bestämmelserna i kulturminneslagen. Regeringens nu framlagda förslag att kyrkoantikvarisk ersättning inte skall lämnas för åren 2000 och 2001 innebär enligt motionärerna ett avsteg från riksdagens principbeslut år 1995 som gäller behovet av ersättning under tiden från relationsförändringen den 1 januari 2000. Regeringen bör i konsekvens med principbeslutet i samband med vårpropositionen återkomma med förslag om kyrkoantikvarisk ersättning för åren 2000 och 2001.

Ingvar Svensson m.fl. (kd) framhåller i motion K10 (yrkandena 2 och 3) att det, som kyrkomötet angett, finns ett behov av en årlig ersättning med ett belopp motsvarande 460 miljoner kronor fr.o.m. år 2000. Regeringen bör återkomma med nytt förslag om detta. I motion K13 av Lennart Fridén (m) och Erik Arthur Egervärn (c) begärs att riksdagen avslår det framlagda förslaget om kyrkoantikvarisk ersättning. I stället bör regeringen återkomma med ett förslag som bättre svarar mot behovet och de allmänna principerna i överenskommelsen mellan Svenska kyrkan och staten och som ger den nödvändiga stabiliteten genom en långsiktig lösning.

Mats Einarsson m.fl. (v) motsätter sig i motion K11 att den kyrkoantikvariska ersättningen på förhand binds på det sätt som föreslås i propositionen. I stället bör ersättningen prövas årligen i samband med fastställande av statens budget (yrkande 5).

När det gäller frågan om det fortsatta stödet efter år 2009 anser motionärerna bakom motion K10 att en utvärdering och omprövning av den kyrkoantikvariska ersättningen skall göras inom en tioårsperiod (yrkande 4). Marianne Andersson och Birgitta Sellén (båda c) begär i motion K15 en utredning i syfte att garantera skyddet av de kyrkliga kulturminnena även efter 2009. Motionärerna hänvisar till att regeringen i propositionen framhåller att det kan bli nödvändigt att pröva en sänkning av ambitionen vad gäller skyddet av kulturminnen om det ekonomiska stödet inte kan upprätthållas.

I motion K18 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (båda fp) framhålls att det årliga stödet t.o.m. år 2009 måste ses som en övergångslösning. Sär lösningar för ett samfund är inte acceptabla. En fortsatt finansiering i enlighet med den modell som avses gälla t.o.m. år 2009 bör därför inte övervägas. Detta bör enligt motionen ges regeringen till känna (yrkande 2). Enligt motion Kr265 av Elver Jonsson (fp) bör stödet för kulturhistoriskt värdefulla kyrkobyggnader knytas till skyddsvärda kyrkobyggnader oavsett trossamfund. Kulturminneslagen bör anpassas så att också kyrkobyggnader hos de fria trossamfunden omfattas.

I motion K16 av Ewa Larsson (mp) framhålls att det är rimligt med kontrollstationer vart femte år, den första i god tid före år 2009, men det behövs

en tydligare tidsangivelse (yrkande 3). Det är vidare enligt motionen viktigt att länsstyrelserna har tillräckliga resurser för att svara mot kulturminneslagens krav (yrkande 4).

I motion K16 (yrkandena 1 och 2) av Ewa Larsson (mp) och motion Kr274 (yrkande 59) av Birger Schlaug m.fl. (mp) behandlas frågan om *kyrkobyggnadernas tillgänglighet*. Kyrkan bör i större utsträckning än i dag hållas öppen för alla för gudstjänst men också som mötesplats mellan människor och mellan den enskilda människan och hennes tro. Kyrkolokaler erbjuder också ofta förmämlig akustik och passar därför utmärkt som konsertlokaler. Samhällets ansvar att bidra med förvaltning och förädling av vårt kulturarv får inte minska efter relationsändringen. Om inte kyrkan uppfattas som allmän kommer inte samhället heller att framöver vilja avsätta medel till dess kulturminnesvård.

Rätten att fatta beslut om *fördelning och användning av kyrkoantikvarisk ersättning* på central och regional nivå bör enligt motion K11 (v) inte överlämnas till Svenska kyrkan. I stället bör besluten fattas av Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna på respektive nivå utan att det görs någon principiell skillnad mellan kyrkliga och andra kulturminnen (yrkande 6).

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet konstaterar att det finns goda förutsättningar för att Svenska kyrkans kyrkobyggnader och de kyrkliga kulturminnena i övrigt skall vara i ett allmänt gott skick vid relationsändringen och ett antal år därefter. Kulturutskottet framhåller att den tid regeringen garanterar ersättning är en relativt lång tid. I likhet med regeringen anser utskottet att det inte bör komma i fråga att binda staten för en längre tid. Samtidigt erinras om att avsikten är att det före tioårsperiodens utgång skall förekomma särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan om den fortsatta ersättningen efter tioårsperioden. Kulturutskottet tillstyrker regeringens förslag att den kyrkoantikvariska ersättningen bör utgå fr.o.m. år 2002 t.o.m. år 2009 och stegvis höjas från 50 miljoner kronor till 460 miljoner kronor per år. Motionerna K10 (kd) yrkandena 2 och 3 delvis, K11 (v) yrkande 5 delvis, K12 (m) yrkandena 1 och 2 samt K13 (m, c) delvis avstyrks.

Det är enligt kulturutskottets mening nu för tidigt att säga vilken ambitionsnivå som staten skall hålla efter den första tioårsperioden; det får kommande uppföljning och analys och därpå grundade överväganden utvisa. Kulturutskottet vill dock i likhet med regeringen betona att utgångspunkten bör vara att staten i enlighet med principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena. Kulturutskottet understryker vikten av att ett underlag för kommande överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan tas fram i god tid före tioårsperiodens utgång så att det kan finnas tillgängligt senast vid slutet av år 2008. Kulturutskottet avstyrker motionerna K10 (kd) yrkandena 3 delvis och 4, K11 (v) yrkande 5 delvis, K13 (m, c) delvis, K15 (c), K16 (mp) yrkande 3, K18 (fp) yrkande 2 och Kr265 (fp).

När det gäller fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen anser kulturutskottet i likhet med regeringen att Svenska kyrkan bör få ansvaret för denna. Svenska kyrkan har ansvaret för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls. Genom att Svenska kyrkan får ansvaret också för fördelningen av ersättningen skapas bättre möjligheter för Svenska kyrkan att göra den planering och de prioriteringar som är en förutsättning för att vård och underhåll i enlighet med kulturminneslagens bestämmelser skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt och rationellt sätt. Viktigt är emellertid att fördelningen sker efter samråd med Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. I sammanhanget understryker kulturutskottet vikten av att det inom Svenska kyrkans egen organisation finns erforderlig kompetens när det gäller vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena samt att de erfarenheter som samlats där bevaras och utvecklas. Motion K11 (v) yrkande 6 avstyrks.

Kulturutskottet betonar vidare vikten av allas tillgång till de kyrkliga kulturminnena. Kulturutskottet hänvisar till att regeringen framhållit att det av den kommande överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan om de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan bör framgå att de kyrkliga kulturminnena i framtiden skall vara tillgängliga för alla i minst samma utsträckning som före relationsändringen. Kulturutskottet anser att något särskilt uttalande av riksdagen inte torde vara nödvändigt. Motion K16 (mp) yrkande 2 avstyrks därför.

Kulturutskottet tillstyrker regeringens förslag till ändringar i kulturminneslagen beträffande kyrkobyggnader, kyrkliga inventarier, överklagande och vidtagande av rättelse.

Konstitutionsutskottets bedömning

Konstitutionsutskottet vill i likhet med kulturutskottet understryka att de kyrkliga kulturminnena är en betydelsefull del av vårt nationella kulturarv. Svenska kyrkan förvaltar sålunda ett oersättligt kulturarv som byggts upp under århundraden och som avspeglar och utgör en väsentlig del av vår historia. Bevarandet av de kyrkliga kulturhistoriska värdena är en angelägenhet för hela samhället och för Svenska folket.

När det gäller *storleken av den kyrkoantikvariska ersättningen under den närmaste tioårsperioden* vill konstitutionsutskottet i likhet med kulturutskottet framhålla att det är förenat med stora svårigheter att bedöma kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena och avgöra hur stor del av kostnaderna som staten respektive Svenska kyrkan bör svara för.

De kostnader staten bör bidra till är endast de som är betingade av kulturhistoriska hänsynstaganden. I bedömningen av hur stora dessa kostnader är kan inte bortses från att det under senare år i större utsträckning än tidigare genomförts kostnadskrävande underhåll och restaureringar av kyrkobyggnader. Detta har gjorts möjligt bl.a. genom att det s.k. kyrkobyggnadsbidraget ur kyrkofonden under tiden från år 1989 ökat från 30 miljoner kronor per år till ca 90 miljoner kronor årligen. Till detta kommer det för staten och Svenska kyrkan gemensamma sysselsättningsprogrammet, det s.k. miljard-

programmet för kyrkliga jobb, vars syfte visserligen i första hand är att minska arbetslösheten genom att det skapas arbetstillfällen inom Svenska kyrkan. Programmet skall dock även medverka till att de kyrkliga värdena bevaras och stärks, och det avser i stor utsträckning byggnadsarbeten. Detta sysselsättningsprogram gör det möjligt för Svenska kyrkan att exempelvis rusta upp kyrkobyggnader och andra byggnader samt att utföra nödvändigt underhåll.

Konstitutionsutskottet gör liksom regeringen och kulturutskottet den bedömningen att det mot denna bakgrund finns goda förutsättningar för att Svenska kyrkans kyrkobyggnader och de kyrkliga kulturminnena i övrigt skall vara i ett allmänt sett gott skick vid relationsändringen och ett antal år därefter. Detta gäller särskilt åren 2000 och 2001 då sysselsättningsprogrammet just avslutats. Mot denna bakgrund och med hänsyn till de för kyrkan positiva ekonomiska effekterna av reformen anser utskottet att regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning bör godtas. Den kyrkoantikvariska ersättningen bör lämnas fr.o.m. år 2002 till och med år 2009 och stegvis höjas från 50 miljoner kronor till 460 miljoner kronor per år. Konstitutionsutskottet förordar sålunda att riksdagen godkänner regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning och avstyrker motionerna K12 (m) yrkandena 1 och 2, K10 (kd) yrkandena 2 och 3 delvis samt K13 (m, c) delvis.

När det gäller det i motion K11 (v) framställda yrkandet om att ersättningen bör prövas årligen i samband med fastställandet av statens budget (yrkande 5) konstaterar utskottet att ett godkännande av riksdagen är att se som ett principbeslut om kyrkoantikvarisk ersättning under den aktuella perioden. Frågan kommer således att behandlas i samband med fastställandet av statsbudgeterna under denna period. Utskottet har tidigare uttalat sig för en långsiktig lösning när det gäller den kyrkoantikvariska ersättningen. Ett principiellt ställningstagande nu beträffande perioden 2000–2009 ligger i linje med detta. Konstitutionsutskottet avstyrker följaktligen motion K11 (v) yrkande 5.

Flera motioner tar upp frågan om *kyrkoantikvarisk ersättning efter år 2009*. Konstitutionsutskottet delar kulturutskottets uppfattning att det nu är för tidigt att ange den ambitionsnivå som staten skall hålla efter den första tioårsperioden. Ambitionsnivån bör läggas fast först efter uppföljning och analys och därpå följande överväganden. En utgångspunkt måste därvid, som kulturutskottet betonar, vara att staten i enlighet med principbeslutet långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena. Överväganden om ersättningens storlek efter tioårsperiodens utgång bör som regeringen framhåller ske först efter särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan. Konstitutionsutskottet är mot denna bakgrund inte berett att förorda att riksdagen nu tar ställning i fråga om kyrkoantikvarisk ersättning efter år 2009 och avstyrker därför motion K10 (kd) yrkande 3 delvis och motion K13 (m, c) delvis.

Det kan enligt utskottets mening förutsättas att i den nämnda analysen och övervägandena också kommer att ingå jämförelser med den antikvariska ersättning som utgår i andra fall även om mycket talar för att kyrkobyggnadernas ålder gör att Svenska kyrkans antikvariska värden många gånger intar en särställning. Enligt utskottets mening bör analysen och övervägandena

avvaktas också när det gäller frågan om en principiell lösning som på sikt är densamma för alla samfund. Också motionerna K18 yrkande 2 (fp) och Kr265 (fp) avstyrks följaktligen.

Konstitutionsutskottet vill liksom kulturutskottet understryka vikten av att ett underlag för de aviserade överläggningarna om ersättningen efter år 2009 tas fram i god tid före tioårsperiodens utgång. Konstitutionsutskottet förutsätter i likhet med kulturutskottet att underlaget skall finnas tillgängligt senast vid slutet av år 2008. Något tillkännagivande till regeringen om detta är enligt utskottets mening inte påkallat. Motionerna K16 (mp) yrkande 3 och K10 (kd) yrkande 4 avstyrks därför. Konstitutionsutskottet är inte heller berett att tillstyrka ett tillkännagivande till regeringen om en utredning i syfte att garantera skyddet av de kyrkliga kulturminnena. Motion K15 (c) avstyrks följaktligen.

Våren 1998 behandlade utskottet ett yrkande om *kyrkobyggnadernas ökade tillgänglighet* för konserter o.d. med anledning av motionsyrkanden liknande motionerna K16 yrkande 1 samt Kr274 yrkande 59 (båda mp). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till frågans inomkyrkliga karaktär (bet. 1997/98:KU20). I den nu aktuella propositionen hänvisas till att frågan om kyrkobyggnadernas tillgänglighet avses ingå i den kommande överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan. Avsikten är att Svenska kyrkan skall svara för att de kyrkliga kulturminnena i framtiden är tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som före relationsändringen, oberoende av exempelvis kyrkotillhörighet. Enligt utskottets mening saknas mot denna bakgrund anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande om kyrkans tillgänglighet. Motionerna K16 yrkandena 1 och 2 samt Kr274 yrkande 59 avstyrks följaktligen.

När det gäller frågan om *fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen* anser konstitutionsutskottet i likhet med kulturutskottet att övervägande skäl talar för att Svenska kyrkan, som har ansvaret för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls, bör få ansvaret också för fördelningen av ersättningen. Genom att Svenska kyrkan får detta ansvar skapas bättre möjligheter för Svenska kyrkan att göra den planering och de prioriteringar som är en förutsättning för att vård och underhåll i enlighet med kulturminneslagens bestämmelser skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt och rationellt sätt. Konstitutionsutskottet vill i likhet med kulturutskottet understryka vikten av att fördelningen föregås av samråd med Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. Motion K11 (v) yrkande 6 avstyrks.

Utskottet utgår från att frågan om länsstyrelsernas resurser för att kunna fullgöra sitt ansvar enligt kulturminneslagen kommer att bevakas inom Regeringskansliet inom ramen för budgetarbetet. Något tillkännagivande till regeringen i denna del är inte påkallat. Motion K16 (mp) yrkande 4 avstyrks.

Propositionen

Regeringen föreslår att den offentlighetsreglerade handlingsoffentligheten inom Svenska kyrkan skall avse handlingar som rör begravningsverksamheten samt fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Regeringen föreslår att allmänna handlingar som före år 2000 har kommit in till eller upprättats hos myndigheter med uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans verksamhet efter beslut av regeringen skall kunna förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar efter relationsändringen utan att därigenom upphöra att vara allmänna. En särskild lag föreslås stiftas om detta. Handlingsoffentligheten enligt tryckfrihetsförordningen skall bestå, och bestämmelserna i sekretesslagen samt bestämmelserna i övrigt i arkivlagen skall tillämpas i samma utsträckning som före relationsändringen.

Allmänna handlingar som före år 2000 har kommit in till eller upprättats hos Svenska kyrkans beslutande organ skall överlämnas till arkivmyndighet inom tre månader från relationsändringen. Handlingarna skall dock även därefter efter beslut av regeringen kunna förvaras hos Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar utan att därigenom upphöra att vara allmänna.

Svenska kyrkan skall enligt regeringens förslag lämna uppgifter om indelning och stadgar till det statliga registret över trossamfund. Därigenom kan arkivmyndigheternas behov av information kunna tillgodoses. De statliga arkivmyndigheterna bör ha tillsyn över de kyrkliga organ som förvarar allmänna handlingar såvitt avser dessa handlingar samt ha rätt att överta de aktuella arkiven. Utöver de generella föreskrifter som finns i arkivlagstiftningen kan behövas särskilda bestämmelser om hanteringen av de kyrkliga arkivens bestånd av allmänna handlingar.

Regeringen gör bedömningen att det inte finns anledning att reglera frågan om storleken av avgift för kopia eller avskrift av handling som är offentlig utan utgår från att Svenska kyrkan tar ansvar för att möjligheterna att ta del av allmänna handlingar inte fördyras eller på annat sätt försvåras jämfört med vad som gäller i dag.

Svenska kyrkan svarar enligt propositionen för kostnaderna för arkiven fram till dess materialet har överlämnats till arkivmyndigheterna. Staten svarar för de kostnader som uppkommer därefter.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till ändringar i sekretesslagen rörande handlingsoffentlighet beträffande handlingar som inkommit till eller upprättats hos Svenska kyrkans verksamhet efter relationsändringen och som rör fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Inte heller har kulturutskottet något att invända mot vad regeringen anfört under avsnittet De kyrkliga arkiven beträffande handlingar som före år 2000 har kommit in till eller upprättats hos myndigheter som har uppgift som hänför sig till Svenska kyrkan. Kulturutskottet påpekar att det anförs i propositionen att regeringens överväganden i fråga om kostnader stämmer överens med gällande principer och att något förslag ej läggs fram för riksdagen. Kulturutskottet anmärker att regeringen dock felaktigt i propositionstexten betecknat övervägandena som ett förslag.

Konstitutionsutskottets bedömning

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring m.m., förslag till lag om ändring i arkivlagen (1990:782), förslag till lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring samt förslag till ändringar i sekretesslagen (1980:100). Mot bakgrund av att regeringen numera föreskrivit (SFS 1999:77) att lagen (1998:624) om ändring i sekretesslagen (1980:100) skall träda i kraft den 1 april 1999 bör dock den ändring som i den nu aktuella propositionen föreslås i lagen om ändring i lagen (1998:624) om ändring i sekretesslagen (1980:100) ersättas av förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) med ikraftträdande den 1 juni 1999 (bil.5).

Svenska kyrkans personal

Propositionen

Regeringen föreslår att anställningsavtalen för all offentliganställd personal inom Svenska kyrkan den 1 januari 2000 går över till det registrerade trosamfundet Svenska kyrkan eller dess organisatoriska delar. Personalen garanteras de rättigheter som de har i dag på grund av anställningsavtal och andra anställningsförhållanden. Även skyldigheterna består. Den arbetstagare som inte vill att anställningsavtalen skall gå över till den nya arbetsgivaren skall anmäla detta senast den 31 december 1999, och anställningen anses då upphöra den 1 januari 2000. En särskild lag stiftas om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen.

När det gäller prästerna talar enligt regeringen övervägande skäl för att kyrkokommunen är den egentlige arbetsgivaren, medan staten endast agerar som ställföreträdare för kyrkokommunen. Särskilda regler på kyrkans område innebär enligt regeringen att fullmaktshavare på kyrkans område inte har någon särskild rätt gentemot vare sig staten eller sin arbetsgivare utöver vad som följer av regleringen i kyrkolagen. En fullmaktsanställd präst förlovar i princip fullmakten när han eller hon får en annan tjänst (jfr 35 kap. 10 § kyrkolagen).

Övergången av rättigheter och skyldigheter skall även omfatta pensionsrättigheterna. Det stift, den församling eller den kyrkliga samfällighet som anställningsavtalen går över till skall svara för de pensionsåtaganden som

gäller för biskoparna, prästerna respektive anställda med kyrkokommunala villkor vid tidpunkten för relationsändringen. Arbetsgivarna inom Svenska kyrkan skall ha fonderat sina historiska pensionsåtaganden för anställda med kyrkokommunala villkor senast vid utgången av år 2009. Till dess fondering skett skall arbetsgivaren kreditförsäkra sina åtaganden. För pensionsåtaganden som inte är möjliga att kreditförsäkra skall Svenska kyrkan svara solidariskt med sina organisatoriska delar.

Regeringen bedömer att ett så stort kapital som vid tidpunkten för relationsändringen motsvarar hela pensionskulden inklusive den särskilda löneskatten skall avskiljas ur kyrkofonden och användas för att trygga biskoparnas och prästernas pensionsfordringar. Vidare är bedömningen att 300 miljoner kronor skall avskiljas ur kyrkofonden och användas för att underlätta ett samlat tryggnade av pensionsfordringarna för de anställda med kyrkokommunala villkor.

Konstitutionsutskottets bedömning

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000. Utskottet vill framhålla att det är angeläget att arbetsgivare inom Svenska kyrkan i enlighet med 5 § i lagförslaget tryggar sina åtaganden på ett sådant sätt att bestämmelserna i 6 § samma lagförslag om solidariskt ansvar för Svenska kyrkan inte onödigtvis behöver tillämpas.

Beskattning av trossamfunden

Propositionen

Regeringen föreslår att registrerade trossamfund, däribland Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar, i likhet med ideella föreningar under vissa förutsättningar skall vara begränsat skattskyldiga till inkomst- och mervärdesskatt. Prästlönetillgångarna skall vara befriade från inkomst- och förmögenhetsskatt under en övergångsperiod. En förlängning av undantaget förutsätter ett nytt riksdagsbeslut eller modifiering av övergångsregeln.

Fastighetsskatt skall inte betalas för byggnad och tomtmark som ägs av ett registrerat trossamfund eller någon av dess registrerade organisatoriska delar och som till övervägande del används i verksamheten. Inte heller för prästlönetillgångarna skall fastighetsskatt betalas. Undantag från skyldigheten att betala stämpelskatt görs för förvärv av mark för allmän begravningsplats och byggnader med anknytning till begravningsverksamheten. Den egendomsöverföring som har direkt samband med relationsändringen eller med registrering som trossamfund bör enligt regeringens bedömning vara befriad från stämpelskatt.

Regeringen anser att stiftelser med ändamål att främja religiös verksamhet inte skall vara begränsat skattskyldiga utan som i dag i princip fullt skattskyldiga. Regeringen hänvisar till att beskattningen av stiftelser och ideella föreningar är föremål för översyn på grundval av betänkandet Översyn av skattereglerna för stiftelser och ideella föreningar (SOU 1995:63), där en

förutsättning varit att grunderna för skattebefrielse inte fick utformas mindre restriktivt än i dag. Det är enligt regeringen olämpligt att under pågående översynsarbete föreslå ändringar som strider mot en av de utgångspunkter som gäller för översynen. Regeringen framhåller också att det inte varit ett syfte med stat-kyrka-reformen att förändra beskattningssituationen för samfundet utöver vad som med nödvändighet följer av själva principbeslutet om relationsändringen.

Motionerna

Per Unckel m.fl. (m) begär i motion K12 att prästlönetillgångarna i framtiden får behålla sin skattefrihet. Relationsförändringen har inte som syfte att åstadkomma några skattemässiga förändringar. Egendomen har i alla tider varit befriad från skatt och har av hävd använts för att finansiera kyrkans förkunnelse (yrkande 5). Också i motion K10 av Ingvar Svensson m.fl. (kd) begärs att prästlönetillgångarna även i framtiden skall vara befriade från inkomstskatt. Prästlönetillgångarna har ett unikt ursprung. De har i huvudsak tillkommit genom gåvor och donationer till enskilda församlingar från församlingsbor eller andra privatpersoner och har många gånger medeltida ursprung. I lagen om Svenska kyrkan föreskrivs att egendomen skall bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse (9 §). Egendomens identitet och ändamål bör inte förändras i samband med relationsändringen. Prästlönetillgångarna är också en viktig komponent i utjämningsystemet, som är en viktig förutsättning för att kyrkan skall kunna upprätthålla en rikstäckande verksamhet (yrkande 5).

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet hänvisar till att andra trossamfund än Svenska kyrkan i regel är organiserade som ideella föreningar och kan välja att gå över till den nya associationsformen eller kvarstå i sin nuvarande form. Mot denna bakgrund och då en ökad likställighet mellan olika trossamfund enligt principbeslutet bör eftersträvas är det naturligt att, som föreslås i propositionen, utgå från att i princip samma beskattningsregler skall gälla för Svenska kyrkan och andra registrerade trossamfund som för ideella föreningar. Skatteutskottet tillstyrker de lagändringar som innebär att de registrerade trossamfundet i skattehänseende skall behandlas som ideella föreningar.

När det gäller prästlönetillgångarna anser skatteutskottet att det finns skäl som i och för sig talar för en vidare särbehandling. Ett vägande skäl mot en mer långtgående skattebefrielse är dock att reformens inriktning mot en ökad likställighet mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund inte skulle uppnås i denna del. Skatteutskottet hänvisar till att regeringen gjort avvägningen att normala skatteregler skall gälla även för Svenska kyrkan efter en övergångsperiod. Beskattningen skall senare ses över för tiden efter den närmaste tioårsperioden. En förlängning kräver ett nytt riksdagsbeslut. Skatteutskottet anser att den avvägning regeringen gjort bör godtas och tillstyrker regeringens förslag om tidsbegränsad skattebefrielse för prästlönetillgångarna. Skatteutskottet tillstyrker vidare regeringens övriga förslag som gäller principer-

na för beskattningen i samband med relationsändringen. Motionerna K10 (kd) yrkande 5 och K12 (m) yrkande 5 avstyrks.

1998/99:KU18

Skatteutskottet nämner också att frågan om huruvida bårhus skall tas upp under rubriken ecklesiastikbyggnad kan förutsättas bli beaktad i den översyn som nu sker av fastighetstaxeringslagen samt att registrerade trossamfund berörs av den översyn av reglerna om skattskyldighet i mervärdesskattelagen som enligt direktiv av regeringen (dir. 1999:10) nu skall genomföras.

Konstitutionsutskottets bedömning

Konstitutionsutskottet tillstyrker i likhet med skatteutskottet de lagändringar som innebär att de registrerade trossamfunden i skattehänseende skall behandlas som ideella föreningar.

När det gäller frågan om fortsatt skattefrihet för prästlönetillgångar efter 2010 års taxeringar delar konstitutionsutskottet skatteutskottets bedömning att tillgångarna har en speciell karaktär och även att de argument som framförts i motionerna i och för sig kan tala för en särbehandling av tillgångarna även i fortsättningen. Ett vägande skäl mot en mer långtgående skattebefrielse är dock reformens inriktning på ökad likställighet mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund. Det kan också finnas anledning att väga in det förhållandet att artikel 92 i Romfördraget förbjuder konkurrensnedvidande statliga stödåtgärder. Konstitutionsutskottet anser i likhet med skatteutskottet att den avvägning regeringen gjort i fråga om beskattningen av prästlönetillgångar bör godtas. Under tioårsperioden 2000–2009 beskattas inte avkastningen av prästlönetillgångarna, och dessa tillgångar förmögenhetsbeskattas inte heller. Den lagtekniska utformningen innebär i sig inte något ställningstagande till vilka regler som skall gälla därefter. En förlängning av undantaget förutsätter dock ett nytt riksdagsbeslut.

Utskottet, som inte nu är berett att ställa sig bakom en längre skattebefrielse, tillstyrker regeringens förslag till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001–2010 års taxeringar. Motionerna K10 (kd) yrkande 5 och K12 (m) yrkande 5 avstyrks.

Skatteutskottet har påpekat att frågan om hur bårhus skall behandlas i fastighetstaxeringshänseende kan förutsättas beaktas i den översyn som nu sker av fastighetstaxeringslagen (dir. 1997:36) och att registrerade trossamfund kan komma att beröras av en nyligen beslutad översyn av reglerna om skattskyldighet i mervärdesskattelagen m.m. Konstitutionsutskottet gör inte någon annan bedömning.

Statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund

Propositionen

Regeringens förslag när det gäller statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund avser enbart utformningen av hjälpen men inte villkoren för att få denna hjälp eller andra former av statligt stöd. Regeringen föreslås få besluta att annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan skall

få statlig hjälp med att ta in avgifter. Regeringen får också enligt förslaget besluta att ett trossamfund som beviljats sådan hjälp inte längre skall få den.

Lagrådet har påpekat att förslaget innebär att regeringen ges en beslutanderätt utan några som helst riktlinjer från riksdagens sida och har uttalat att man utgår ifrån att denna beslutanderätt inte kommer att utnyttjas innan riksdagen har dragit upp riktlinjer för hur beslutanderätten skall utövas. Regeringen avser enligt propositionen att under våren 1999 föreslå vilka förutsättningar som skall gälla för att trossamfunden skall få statligt stöd.

Kyrkoavgift/avgift till trossamfund som tas in med statens hjälp skall tas ut med viss procentsats av den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Avgiften skall i hanteringshänseende behandlas som en skatt. För den som tillhör Svenska kyrkan och inte är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman för begravningsverksamheten skall begravningsavgift räknas in i kyrkoavgiften.

De uppgifter som behövs för debitering av avgift till trossamfund skall enligt förslaget lämnas till Riksskatteverket på datamedium av trossamfundet. Uppgifter om tillhöriga/avgiftsskyldiga skall gälla för helt inkomstår och avse förhållandena den 1 november året före inkomståret. Trossamfunden lämnar uppgift om antingen en enhetlig avgiftssats för samfundet eller den avgiftssats som skall gälla för varje individ. Församlingsindelning som redan finns i skatteförvaltningens register kan användas vid rapportering av avgiftssatser. Uppgift om avgiftssatser för det följande inkomståret skall lämnas till Riksskatteverket senast den 3 december. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur uppgifter skall lämnas.

Förskott på avgiftsmedlen betalas ut under inkomståret och slutreglering görs när det slutliga underlaget är känt. Underlaget för förskott är avgiftsunderlaget enligt senaste taxering. Omräkningar av enskildas skatt och avgift efter ordinarie taxering skall inte påverka beräkningen av trossamfundens avgiftsmedel. De belopp som betalas ut till trossamfunden skall motsvara de debiterade avgifterna. Redovisning och utbetalning av avgifter till trossamfund sker till trossamfundet centralt.

Uppgift om att en person tillhör Svenska kyrkan respektive är skyldig att betala avgift till annat trossamfund skall få registreras i skatterregistret.

Enskilda som skall betala avgift via skattebetalningssystemet till annat trossamfund än Svenska kyrkan skall ge sitt samtycke till detta. Samtycke kan lämnas i form av skriftligt medgivande från den enskilde eller genom att trossamfundets stadgar innehåller en klart uttalad skyldighet för medlemmarna att betala avgift till trossamfundet via skattebetalningssystemet.

I propositionen diskuteras om bestämmelsen i skatteregelagen (1980:343) om registrering i centrala skatter registret av uppgift om religions-tillhörighet är förenlig med EG:s direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (95/46/EG) och med personuppgiftslagen (1998:204). Personuppgiftslagen innehåller i princip bara generella regler, och behovet av undantag och särregler för mer speciella områden skall tillgodoses genom andra författningar. En målsättning sedan länge har varit att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll skall

regleras särskilt i lag. En sådan lag är skatteregisterlagen, som sålunda gäller framför personuppgiftslagen.

En utgångspunkt i direktivet och personuppgiftslagen är att personuppgifter bara får behandlas om den registrerade lämnat sitt samtycke till behandlingen eller om den är nödvändig för vissa angivna ändamål, bl.a. för att en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras. Den statliga hjälpen till trossamfund måste anses tillgodose ett ändamål av allmänt intresse.

Särskilt begränsande regler gäller dock i fråga om känsliga uppgifter, bl.a. sådana som avslöjar religiös övertygelse. Huvudregeln i personuppgiftslagen är att sådana uppgifter inte får behandlas (13 §). Vissa undantag medges dock. För att känsliga personuppgifter skall få behandlas trots förbudet krävs inte bara att behandlingen faller under något av dessa undantag. Behandlingen måste också vara tillåten enligt vad som gäller för behandling av personuppgifter som inte är känsliga. För att känsliga uppgifter skall få behandlas krävs att den registrerade lämnat sitt uttryckliga samtycke eller att behandlingen är nödvändig av något av tre angivna skäl (15 och 16 §§). För ideella organisationer med religiöst syfte gäller härutöver att organisationen inom ramen för sin verksamhet får behandla känsliga personuppgifter om sina medlemmar men uppgifterna får lämnas ut till tredje man bara om den registrerade uttryckligen samtyckt till det. Uppgifterna kan dock lämnas ut till tredje man utan samtycke om behandlingen är tillåten enligt några av de tre undantagsreglerna. Ett av dessa undantag gäller de fall då behandlingen är nödvändig för att rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras. Enligt propositionen får behandlingen av uppgift om samfundstillhörighet för att kunna ta in avgifter till samfundet från dess medlemmar anses vara ett sådant fall eftersom behandlingen är en förutsättning för att samfundet skall få den statliga hjälp det är berättigat till. Datalagskommittén har när det gäller beskattningen av den enskilde hänvisat just till medlemskapet i Svenska kyrkan som ett exempel på undantagsregeln om rättsliga anspråk (SOU 1997:39 s. 375).

Motionen

Per Lager m.fl. (mp) vänder sig i motion K14 (yrkande 2) mot att Svenska kyrkan eller annat trossamfund skall ha särskild uppbördshjälp av staten. Begravningsavgiften bör behandlas separat och betalas över skattsedeln. Övriga avgifter för trossamfundens verksamheter bör de sköta själva.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet konstaterar att principbeslutet år 1995 innebär att staten skall erbjuda Svenska kyrkan hjälp med att uppbära avgifter från dem som är medlemmar i eller tillhör trossamfundet. Stödet får ses mot bakgrund av bl.a. statens krav att Svenska kyrkan skall upprätthålla en demokratiskt uppbyggd rikstäckande verksamhet. Av jämställdhetsskäl bör motsvarande erbjudande kunna riktas även till andra trossamfund. Skatteutskottet tillstyrker regeringens förslag till reglering för att skattebetalningssystemet i enlighet med prin-

Konstitutionsutskottets bedömning

Principbeslutet år 1995 om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan innebär att staten skall biträda Svenska kyrkan – eller annat trossamfund efter beslut av regeringen – med uppbörden av avgift. Skälen för detta var att det för att Svenska kyrkan skall upprätthålla en demokratiskt uppbyggd rikstäckande verksamhet är en förutsättning att förändringen av relationerna mellan staten och kyrkan inte innebär någon drastisk försämring av kyrkans ekonomi. Genom principbeslutet har slagits fast att kyrkoavgiften kostnadsfritt för Svenska kyrkan skall tas ut tillsammans med och på samma sätt som inkomstskatten under förutsättning att hjälpen kan inordnas i gällande uppbördssystem. Av jämställdhetsskäl bör enligt principbeslutet motsvarande erbjudande kunna riktas även till andra trossamfund.

Konstitutionsutskottet gör inte nu någon annan bedömning utan tillstyrker regeringens förslag till lag om avgift till registrerat trossamfund, lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m.m., lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343) och lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483), såvitt avser 8 kap. 3 § samt 11 kap. 6 – 8, 10 och 12 §§. Inom skatteutskottet behandlas ett lagförslag som bl.a. gäller ändring av 1 kap. 1 § skattebetalningslagen (prop. 1998/99:83). Detta ändringsförslag och den ändring av 1 kap. 1 § skattebetalningslagen som föreslås i den nu aktuella propositionen bör behandlas i ett sammanhang. Regeringens förslag såvitt avser 1 kap. 1 § skattebetalningslagen överlämnas därför till skatteutskottet. Konstitutionsutskottet tillstyrker därvid regeringens förslag. Motion K14 (mp) yrkande 2 avstyrks.

Skatte- /avgiftsfinansiering, m.m.

Propositionen

Under tioårsperioden efter stat–kyrka-reformens ikraftträdande uppgår enligt propositionen den årliga ekonomiska förbättringen för Svenska kyrkan i förhållande till nuläget till nominellt 580 miljoner kronor, vilket motsvarar 5,5 % av vad kyrkan år 1996 kostade på lokal och regional nivå, eller 7 öre i kyrkoavgiftssats. I propositionen (s. 260) aviseras att regeringen kommer att överväga att under perioden åren 2000–2009 och för tiden därefter införa någon form av avgift eller skatt för att uppnå statsfinansiell neutralitet.

Det framhålls också (s. 141) att en skatte- eller avgiftsfinansiering av den kyrkoantikvariska ersättningen skulle innebära att det blir tydligt för var och en att bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är en gemensam angelägenhet som bekostas av alla, både kyrkotillhöriga och icke-tillhöriga. Vidare skulle det innebära en markering av de kyrkliga kulturminnenas särskilda värde.

I motion K12 av Per Unckel m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om att det inte bör införas någon ytterligare form av avgift eller skatt för att uppnå s.k. statsfinansiell neutralitet (yrkande 6). Motionärerna framhåller att statens inkomstbortfall i huvudsak är en konsekvens av att församlingarnas kommunstatus upphör eftersom den s.k. administrativa ersättningen från de kyrkliga kommunerna till staten vid införandet år 1995 motiverades med att de kyrkliga kommunerna borde lämna sitt bidrag i det för staten trängda ekonomiska läget. Den kulturhistoriska överkostnaden är en följd av kulturminneslagens bestämmelser, som vid införandet hade sin grund i kyrkans kommunstatus. Hotet om att staten kan återkomma med nya skatter eller avgifter bör avvisas om kraven på långsiktighet och enighet skall kunna uppfyllas och reformarbetet fullföljas på ett lyckligt sätt.

Motion K11 av Mats Einarsson m.fl. (v) yrkande 7 vänder sig liksom motion K9 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) mot införandet av en särskild öronmärkt skatt för finansiering av den kyrkoantikvariska ersättningen. I motion K11 framhålls att Svenska kyrkans, liksom övriga trossamfunds, verksamheter måste finansieras av organisationerna själva på samma sätt som andra ideella föreningar, dvs. framför allt genom medlemsavgifter. I motion K9 understryks att det finns många andra områden där det från olika samhällsintressens sida med fog skulle kunna hävdas att en viss andel av skatten skall direktdestineras till dessa intressen. De till Svenska kyrkan i framtiden utgående ersättningarna för bevarandeändamål bör prövas i sedvanlig ordning och prioriteras inom ramen för aktuellt utgiftsområde. Att nu ens överväga att införa en specialdestinerad skatt/avgift för ett särskilt ändamål bör därför kraftfullt avvisas.

I motion K18 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (båda fp) begärs att den framtida kyrkoavgiften inte skall ingå i de samlade skatterna (yrkande 3 delvis). Regeringens resonemang om att det genom att kyrkoskatten upphör finns utrymme att höja de statliga skatterna med 7 miljarder kronor innebär en orimlig form av skatteväxling. Det är en uppgift för respektive samfund att bestämma avgiftens storlek.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet hänvisar till att frågan om en särskild skatt eller avgift för att uppnå statsfinansiell neutralitet inte nu är föremål för förslag från regeringens sida. Skatteutskottet anser att denna fråga får bedömas senare i ett budgetperspektiv. Om det inte skulle anses lämpligt med skattefinansiering måste andra alternativ prövas, men detta får riksdagen ta ställning till i annat sammanhang. Skatteutskottet avstyrker därför motion K9 (m), K11 (v) yrkande 7 och K12 (m) yrkande 6. Också frågan om användningen av det utrymme för förstärkning av den offentliga sektorns finanser som skapas genom reformen är enligt skatteutskottet en fråga som måste avgöras i ett budgetperspektiv. Skatteutskottet som inte finner anledning till ett tillkännagivande till regeringen i dessa frågor avstyrker även motion K18 (fp) yrkande 3.

Konstitutionsutskottet anser i likhet med skatteutskottet att frågan om en särskild skatt eller avgift för att uppnå statsfinansiell neutralitet får bedömas senare i ett budgetperspektiv. Konstitutionsutskottet är inte berett att nu ta ställning i frågan. Motionerna K12 (m) yrkande 6, K9 (m) och K11 (v) yrkande 7 avstyrks följaktligen.

Som skatteutskottet framhållit är också frågan om användningen av ett utrymme för en förstärkning av den offentliga sektorns finanser en fråga som måste avgöras i ett budgetperspektiv. Inte heller i denna del finns det enligt konstitutionsutskottets mening anledning till ett tillkännagivande till regeringen. Motion K18 yrkande 3 avstyrks.

Stadgad åborätt och landgille

Propositionen

Stadgad åborätt är en ålderdomlig form av ständig besittningsrätt till hemman och lägenheter (äldre fastigheter) av kronnatur med rötter i 1500-talet. Uppskattningsvis finns alltså ca 500 sådana fastigheter kvar. Regeringen föreslår att den stadgade åborätten avvecklas genom att äganderätten till marken övergår till åborättsinnehavaren. Också landgille föreslås avvecklas genom att skyldigheten att betala landgille upphör. I de fall rätten till landgille är förenad med äganderätt till lokaliserad mark skall äganderätten övergå till den som har brukningsrätt. En särskild lag om avvecklingen föreslås.

Konstitutionsutskottets bedömning

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille. Även om konstitutionsutskottet inte är det utskott som har att behandla frågor som rör Lantmäteriverkets anslag vill utskottet understryka vikten av att de uppgifter som genom avvecklingen läggs på verket inte går ut över annan angelägen verksamhet inom verkets ansvarsområde. Utskottet förutsätter dock att de ytterligare uppgifter som genom avvecklingen påförs verket beaktas i det kommande budgetarbetet.

Propositionens övriga frågor

Propositionen

De ändrade relationerna mellan staten och Svenska kyrkan innebär att det behöver göras följdändringar i en rad författningar. Regeringen föreslår en ändring i rättegångsbalken med innebörd att förbudet att höra en präst inom ett trossamfund eller den som har en motsvarande ställning i ett sådant samfund som vittne om något som erfarits under bikt eller enskild själavård skall bestå.

Bestämmelsen i 4 kap. 4 § äktenskapsbalken om rätt att välja präst inom Svenska kyrkan m.m. föreslås upphävas eftersom frågan blir inomkyrklig

efter relationsändringen. Bestämmelsen i 4 kap. 3 § äktenskapsbalken om att Svenska kyrkans präster är behöriga att vara vigselförrättare berörs enligt propositionen inte av förslaget.

Bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100) om sekretess i ärenden om medlemskap i Svenska kyrkan och i Svenska kyrkans församlingsvårdande verksamhet upphävs.

Bestämmelserna i stiftelselagen (1994:1220) föreslås inte gälla för Lunds domkyrka och dess fastigheter och fastighetsfond eller för prästlönetillgångarna, och detta bör enligt regeringen föranleda en ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen.

Lagen (1992:1528) om offentlig upphandling och lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling skall enligt förslaget vara tillämpliga på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar i fråga om den verksamhet som bedrivs enligt begravningslagen. I övrigt skall lagarna inte vara tillämpliga på Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar.

Vidare föreslås lagändringar som innebär att lagen (1994:260) om offentlig anställning inte skall vara tillämplig på arbetstagare hos Svenska kyrkan efter relationsändringen och att kommunala delegationslagen (1954:130) inte skall vara tillämplig på Svenska kyrkans organisatoriska delar efter relationsändringen.

Konstitutionsutskottets bedömning

Konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens lagförslag i den mån de inte behandlats i det föregående.

Borgerlig vigsel

Motionen

I motion K11 (yrkande 8) av Mats Einarsson m.fl. (v) begärs att regeringen ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag om obligatorisk borgerlig vigsel. Det religiöst grundade äktenskapet bör enligt motionärerna vara en angelägenhet för makarna och deras trossamfund och de religiösa ceremonierna bör skiljas från den borgerliga vigseln. I samband med en sådan reform bör även stadgandet om att äktenskap endast kan ingås av man och kvinna avskaffas. Därmed skulle behovet av särskilda regler för registrerat partnerskap mellan två personer av samma kön upphöra.

Konstitutionsutskottets bedömning

Behörig att förrätta vigsel är enligt 4 kap. 3 § äktenskapsbalken präst i Svenska kyrkan, sådan präst eller annan befattningshavare i ett annat trossamfund som har förordnande enligt bestämmelserna i lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom annat trossamfund än Svenska kyrkan, lagfären

domare i tingsrätt, eller den som länsstyrelsen förordnat till vigselförrättare. Bestämmelserna innebär att det finns stora möjligheter till borgerlig vigsel. Det finns också utrymme för att förrätta vigsel inom andra trossamfund. Relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan medför inte något behov av att ändra den bestående ordningen i detta avseende. Enligt utskottets mening saknas anledning att i detta sammanhang förorda ett tillkännagivande till regeringen i frågan om s.k. civiläktenskap. Motion K11 (v) yrkande 8 avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *huvudmannaskapet för begravningsverksamheten*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:K10 yrkande 1, 1998/99:K11 yrkandena 1–3, 1998/99:K14 yrkande 1 och 1998/99:K18 yrkande 1 antar regeringens i bilaga 1 intagna förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144), såvitt avser 1 kap. 1 §,
2. beträffande *transportkostnader*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:K12 yrkande 3 och 1998/99:K17 antar regeringens i bilaga 1 intagna förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144), såvitt avser 9 kap. 6 §,
res. 1 (m, fp, kd)
3. beträffande *fastställandet att begravningsavgift*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:K11 yrkande 4 och regeringens förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144) i denna del antar i bilaga 4 intagna och som utskottets förslag betecknade lydelse av 9 kap. 4 och 14 §§,
4. beträffande *ombud*
att riksdagen med avslag på motion 1998/99:K12 yrkande 4 antar regeringens i bilaga 1 intagna förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144), såvitt avser 10 kap.,
5. beträffande *begravningslagen i övrigt*
att riksdagen antar regeringens i bilaga 1 intagna förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144), i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan,
6. beträffande *den kyrkoantikvariska ersättningens storlek under åren 2000–2009*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:K10 yrkandena 2 och 3 delvis, 1998/99:K11 yrkande 5, 1998/99:K12 yrkandena 1 och 2 samt 1998/99:K13 delvis godkänner regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning (avsnitt 5.1.2),
res. 2 (m, kd)
res. 3 (v)
7. beträffande *den kyrkoantikvariska ersättningen efter år 2009*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K10 yrkande 3 delvis och 1998/99:K13 delvis,
res. 4 (m, kd)

8. beträffande *utvärdering av den kyrkoantikvariska ersättningen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K10 yrkande 4, 1998/99:K15, 1998/99:K16 yrkande 3, 1998/99:K18 yrkande 2 och 1998/99:Kr265,

res. 5 (kd, c)

res. 6 (fp)

9. beträffande *kyrkobyggnadernas tillgänglighet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K16 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:Kr274 yrkande 59,

10. beträffande *fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K11 yrkande 6 och 1998/99:K16 yrkande 4.

res. 7 (v)

11. beträffande *skattefrihet för prästlönetillgångar*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:K10 yrkande 5 och 1998/99:K12 yrkande 5 antar regeringens i bilaga 1 intagna förslag till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001–2010 års taxeringar,

res. 8 (m, kd)

12. beträffande *statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:K14 yrkande 2 *dels* antar regeringens i bilaga 1 intagna förslag till

a) lag om avgift till registrerat trossamfund,

b) lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m.m.,

c) lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343)

dels antar i bilaga 1 intaget förslag till

lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483), såvitt avser 8 kap. 3 § och 11 kap. 6–8, 10 och 12 §§,

res. 9 (v, mp)

13. beträffande *skatte- /avgiftsfinansiering*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:K9, 1998/99:K11 yrkande 7 och 1998/99:K12 yrkande 6,

res. 10 (m)

res. 11 (v)

14. beträffande *effekter på skattetrycket för den enskilde*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K18 yrkande 3,

res. 12 (fp)

15. beträffande *regeringens förslag i övrigt*
att riksdagen

dels antar regeringens i bilaga 1 intagna förslag till

a) lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.,

b) lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den 1 januari 2000,

c) lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille,

d) lag om ändring i rättegångsbalken,

- e) lag om ändring i äktenskapsbalken,
- f) lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
- g) lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
- h) lag om ändring i kommunala delegationslagen (1954:130),
- i) lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församling,
- j) lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
- k) lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152),
- l) lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter,
- m) lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
- n) lag om ändring i arkivlagen (1990:782),
- o) lag om ändring i lagen (1991:482) om införande av folkbokföringslagen (1991:481),
- p) lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
- q) lag om ändring i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling,
- r) lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200),
- s) lag om ändring i lagen (1994:260) om offentlig anställning,
- t) lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling,
- u) lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220),
- v) lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring,

16. beträffande *borgerlig vigsel*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K11 yrkande 8.
res. 13 (v)

Stockholm den 23 mars 1999

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Pär Axel Sahlberg (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson (s), Tommy Waidelich (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp) och Per-Samuel Nisser (m).

1. Transportkostnader (mom. 2)

Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Helena Bargholtz (fp) och Per-Samuel Nisser (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med ”I två motioner” och slutar med ”avstyrker motionsyrkandena” bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag innebär att vissa transportkostnader skall inrymmas i de tjänster som ingår i begravningsavgiften. Förslaget är emellertid så utformat att endast en del av transportererna omfattas, närmare bestämt sådana som sker efter det att stoffet kommit till bisättningslokal eller liknande. Innebörden av detta är oklar och regeringen har också konstaterat att det inte är möjligt att i lag i detalj precisera alla förutsättningar utan att frågan måste lösas i den praktiska tillämpningen. Det förefaller vidare opraktiskt att huvudmannen skall överta ansvaret för en begränsad del av transportererna. Förslaget måste mot denna bakgrund anses så illa berett att det inte kan bli föremål för lagstiftning. Utskottet tillstyrker således motion K12 (m) yrkande 3 och K17 (fp, m, c, kd).

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *transportkostnader*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:K12 yrkande 3 och 1998/99:K17 antar regeringens förslag till lag om ändring i begravningslagen, såvitt avser 9 kap. 6 § med den ändringen att tredje strecksatsen utgår.

2. Den kyrkoantikvariska ersättningens storlek under åren 2000 – 2009 (mom. 6)

Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m) och Per-Samuel Nisser (m) anser

dels att den del av utskottets bedömning som på s. 23 börjar med ”När det gäller *storleken*” och på s. 24 slutar med ”K13 (m, c) delvis” bort ha följande lydelse:

Redan i 1995 års principproposition framhölls att bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är en angelägenhet för hela samhället och att det inte är rimligt att den totala kostnaden bärs enbart av medlemmar i Svenska kyrkan. Relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan sker år 2000. Det är därför enligt utskottets mening naturligt att kyrkoantikvarisk ersättning lämnas från den tidpunkten. Regeringens förslag att ingen kyrkoantikvarisk ersättning skall lämnas för åren 2000 och 2001 innebär enligt utskottets mening ett avsteg från principbeslutet. Utskottet anser inte att avsteget kan motiveras med att det s.k. miljardprogrammet för kyrkliga jobb har minskat behovet av underhåll. Åtgärderna tycks nämligen endast i ringa omfattning beröra den kyrkoantikvariskt värdefulla egendomen.

Utskottet anser således att principbeslutet innebär att kyrkoantikvarisk ersättning skall lämnas också för de två första åren efter relationsändringen. Regeringen bör därför senast i samband med budgetpropositionen för år 2000 återkomma med ett nytt förslag som omfattar också en kyrkoantikvarisk ersättning för åren 2000 och 2001. Utskottet avstyrker således regeringens förslag såvitt avser kyrkoantikvarisk ersättning för åren 2000 och 2001 och tillstyrker motionerna K12 (m) yrkandena 1 och 2 och K13 (m, c) i denna del.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande den *kyrkoantikvariska ersättningens storlek under åren 2000–2009*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K12 yrkandena 1 och 2, med anledning av motionerna 1998/99:K10 yrkandena 2 och 3 delvis och 1998/99:K13 delvis samt med avslag på motion 1998/99:K11 yrkande 5 och regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning (avsnitt 5.1.2) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Den kyrkoantikvariska ersättningens storlek under åren 2000 – 2009 (mom. 6)

Kenneth Kvist och Mats Einarsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets bedömning som på s. 23 börjar med ”När det gäller *storleken*” och på s. 24 slutar med ”K11 (v) yrkande 5” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening saknas anledning att behandla den kyrkoantikvariska ersättningen på annat sätt än som gäller vid annan kulturminnesvård. Svenska kyrkan bör när det gäller ersättning för vård av kulturminnen behandlas som andra trossamfund. Ersättningsbeloppet bör således inte bindas upp på förhand även om storleken på den av regeringen föreslagna ersättningen kan anses rimlig. Enligt utskottets mening bör ersättningen i stället endast prövas i samband med den årliga fastställelsen av statens budget.

Utskottet avstyrker således regeringens förslag i denna del och tillstyrker motion K11 (v) yrkande 5.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande den *kyrkoantikvariska ersättningens storlek under åren 2000–2009*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:K10 yrkande 2, 1998/99:K11 yrkande 5, 1998/99:K12 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1998/99:K10 yrkande 3 delvis, 1998/99:K12 yrkande 2 och 1998/99:K13 delvis avslår regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning (avsnitt 5.1.2).

4. Den kyrkoantikvariska ersättningen efter år 2009 (mom. 7)

1998/99:KU18

Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m) och Per-Samuel Nisser (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med ”Konstitutionsutskottet delar” och slutar med ”motion K13 (m, c) delvis” bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om kyrkoantikvarisk ersättning omfattar tiden fram t.o.m. år 2009. Enligt utskottets mening är denna period alltför kort. Det har i det arbete som ligger till grund för regeringens förslag konstaterats att det finns ett behov av långsiktighet och stabilitet. Utskottet delar denna bedömning och anser att den aktuella perioden bör vara minst 25 år. Detta bör med avslag på regeringens förslag ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker således motion K10 (kd) 3 i denna del och K13 (m, c) i denna del.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *den kyrkoantikvariska ersättningen efter år 2009* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K10 yrkande 3 delvis och med anledning av motion 1998/99:K13 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Utvärdering av den kyrkoantikvariska ersättningen (mom. 8)

Ingvar Svensson (kd), Björn von der Esch (kd) och Åsa Torstensson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med ”Konstitutionsutskottet vill” och slutar med ”K15 (c) avstyrks följaktligen” bort ha följande lydelse:

En fortsatt finansiering bör bygga på en annan långsiktighet och stabilitet än vad regeringens förslag ger uttryck för. Konstitutionsutskottet vill liksom kulturutskottet understryka vikten av att utvärdering och omprövning av den kyrkoantikvariska ersättningen görs i god tid före utgången av den nu aktuella ersättningsperioden. Utskottet anser att frågan är av stor vikt och att det är angeläget att utvärderingen och omprövningen görs inom ramen för en skyndsamt utredning. Detta bör med bifall till motionerna K10 (kd) yrkande 4 och K15 (c) ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *utvärdering av den kyrkoantikvariska ersättningen* att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:K10 yrkande 4 och 1998/99:K15 samt med anledning av motion 1998/99:K16 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1998/99:K18 yrkande 2 och 1998/99:Kr265 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Utvärdering av den kyrkoantikvariska ersättningen (mom. 8)

Helena Bargholtz (fp) anser

dels att utskottets yttrande som på s. 25 börjar med ”Det kan enligt” och slutar med ”K15 (c) avstyrks följaktligen” bort ha följande lydelse:

42

Utskottet anser emellertid att det nu tillstyrkta förslaget om ersättning under perioden 2000–2009 måste ses som en övergångslösning. En fortsatt finansiering enligt den nu föreslagna modellen bör inte övervägas. Efter den aktuella perioden bör Svenska kyrkan inte särbehandlas i förhållande till andra trossamfund. Utskottet vill understryka att målet måste vara att vården och underhållet av de kyrkoantikvariska värdena på sikt får en lösning som är densamma för alla trossamfund. Kulturskyddet och stödet för att bevara värdefulla kyrkobyggnader bör ekonomiskt och lagtekniskt utformas så att sådana byggnader kan omfattas av stöd för bevarande och kulturvård oavsett vilket trossamfund byggnaderna tillhör. Detta bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna. Utskottet tillstyrker således motionerna K18 (fp) yrkande 2 och Kr265 (fp) och avstyrker motionerna K10 (kd) yrkande 4, K15 (c) och K16 (mp) yrkande 3.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *utvärdering av den kyrkoantikvariska ersättningen* att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:K18 yrkande 2 och 1998/99:Kr265 samt med avslag på motionerna 1998/99:K10 yrkande 4, 1998/99:K15 och 1998/99:K16 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen (mom.10)

Kenneth Kvist och Mats Einarsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "När det gäller" och slutar med "yrkande 6 avstyrks" bort ha följande lydelse:

När det gäller fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen anser utskottet att besluten bör fattas av Riksantikvarieämbetet och länsstyrelse på central respektive regional nivå, utan att det görs en principiell skillnad mellan kyrkliga och andra kulturminnen. Fördelningen bör föregås av ett nära samråd med Svenska kyrkan, liksom med andra trossamfund som äger eller förvaltar kulturhistoriskt värdefull egendom. Detta bör med bifall till motion K11 (v) yrkande 6 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under punkt 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K11 yrkande 6 samt med avslag på motion 1998/99:K16 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Skattefrihet för prästlönetillgångar (mom. 11)

Per Unckel (m), Ingvar Svensson (kd), Inger René (m), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m) och Per-Samuel Nisser (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar med "När det gäller frågan" och slutar med "yrkande 5 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Prästlönetillgångarna har i huvudsak tillkommit genom gåvor och donationer till enskilda församlingar från församlingsbor eller andra privatpersoner och har många gånger medeltida ursprung. I dag förvaltas prästlönetillgångarna stiftsvis via egendomsnämnderna. I lagen om Svenska kyrkan ändamålsbestäms egendomen mycket tydligt då det i 9 § föreskrivs att den skall "bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse".

De skäl som talar för att prästlönetillgångarna även i framtiden skall vara skattebefriade är främst egendomarnas unika ursprung och karaktär samt att deras identitet och ändamål inte bör förändras i samband med relationsförändringen. Prästlönetillgångarna är också en viktig komponent i det utjämningsystem som är en viktig förutsättning för att kyrkan skall upprätthålla en rikstäckande verksamhet.

Mot den angivna bakgrunden bör enligt utskottets mening inte någon tidsbegränsning införas i den lagstiftning som nu antas om beskattningen av prästlönetillgångarna. Motionerna K10 (kd) yrkande 5 och K12 (m) yrkande 5 tillstyrks följaktligen.

dels att utskottets hemställan under punkt 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *skattefrihet för prästlönetillgångar*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:K10 yrkande 5 och 1998/99:K12 yrkande 5 antar regeringens förslag till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001–2010 års taxeringar med den ändringen att orden "vid 2001–2010 års taxeringar" utgår ur rubriken och lagtexten.

9. Statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund (mom. 12)

Kenneth Kvist (v), Mats Einarsson (v) och Per Lager (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Principbeslutet år 1995" och slutar med "yrkande 2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att inget trossamfund, inte heller Svenska kyrkan, bör få statlig hjälp med att ta in avgifter. Begravningsavgiften bör behandlas separat och betalas över skattsedeln, men övriga avgifter för trossamfundens verksamheter bör enligt utskottets mening trossamfunden själva ta in. Regeringens förslag till lag om avgift till registrerat trossamfund bör således inte antas. Regeringens förslag i fråga om skattelagstiftningen bör antas med de ändringarna att bestämmelser som gäller avgift till trossamfund utgår. Utskottet tillstyrker således motion K14 (mp) yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under punkt 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K14 yrkande 2
dels avslår regeringens förslag till lag om avgift till registrerat trossamfund,
dels antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m.m. med de ändringarna att 1 § första stycket andra meningen, 3 § tredje stycket första meningen och 4 a § utgår,
- b) lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343) med den ändringen att 7 § punkt 33 utgår och
- c) lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483), såvitt avser 8 och 11 kap. med de ändringarna att orden ”och avgift som avses i lagen (1999:000) om avgift till registrerat trossamfund” utgår ur 8 kap. 3 § 3 och 4, att 11 kap. 6 § 3 utgår liksom orden ”om den inte ingår i avgiftssatsen enligt 3” i 11 kap. 6 § 2 samt att 11 kap. 10 § 7 och 11 kap. 12 § 4 utgår.

10. Skatte- /avgiftsfinansiering (mom. 13)

Per Unckel, Inger René, Nils Fredrik Aurelius och Per-Samuel Nisser (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med ”Konstitutionsutskottet anser” och slutar med ”7 avstyrks följaktligen” bort ha följande lydelse:

Konstitutionsutskottet vill understryka att det inte bör införas någon ytterligare avgift eller skatt i syfte att uppnå s.k. statsfinansiell neutralitet. Regeringens beräkningar när det gäller vad som skall anses vara statsfinansiell neutralitet är enligt utskottets mening inte övertygande.

Statens inkomstbortfall är huvudsakligen en följd av att församlingarnas kommunstatus upphör. I regeringens beräkningar ingår bortfall av den administrativa ersättning kyrkan i dag betalar. Emellertid infördes denna avgift så sent som 1995 och motiverades med att de kyrkliga kommunerna borde bistå i statens då mycket trängda ekonomiska läge. Det fanns då en uppenbar koppling till församlingarnas kommunstatus, en koppling som bortfaller när församlingarnas kommunstatus upphör år 2000. Vidare måste enligt utskottets mening beaktas att den kulturhistoriska överkostnaden är en följd av kulturminneslagens bestämmelser.

Självfallet är det angeläget att de kulturhistoriska värdena, som byggts upp under århundradenas lopp bevaras för framtiden. Utskottet vill emellertid med bestämdhet avvisa tanken på en särskild skatt eller avgift för detta ändamål. Detta bör med bifall till motionerna 1998/99:K9 och 1998/99:K12 yrkande 6 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under punkt 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *skatte- /avgiftsfinansiering*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K12 yrkande 6 och med anledning av motionerna 1998/99:K9 och 1998/99:K11 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Skatte- /avgiftsfinansiering (mom. 13)

Kenneth Kvist och Mats Einarsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 35 som börjar med ”Konstitutionsutskottet anser” och slutar med ”7 avstyrks följaktligen” bort ha följande lydelse:

Enligt konstitutionsutskottets mening måste den kulturminnesvård, inklusive de kyrkliga kulturminnena, som samhället finner angelägen och beslutat om i demokratisk ordning finansieras på sedvanligt sätt inom skattesystemets ram. Utskottet anser att någon särskild avgift eller öronmärkt skatt inte bör införas. Om det behövs för att de kyrkoantikvariska värdena skall bevaras på ett gott sätt kan det naturligtvis innebära att utgiftsområdets utgiftstak justeras och att skatteintäkterna bör ökas. Ersättningen får således inte lämnas på bekostnad av annan angelägen kulturminnesvård eller andra viktiga områden inom utgiftsområdet. Motion K11 (v) tillstyrks således.

dels att utskottets hemställan under punkt 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *skatte- /avgiftsfinansiering*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K11 yrkande 7 och med anledning av motionerna 1998/99:K9 och 1998/99:K12 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Effekter på skattetrycket för den enskilde (mom. 14)

Helena Bargholtz (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med ”Som skatteutskottet” och slutar med ”yrkande 3 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar inte regeringens uppfattning att det genom att kyrkoskatten upphör finns utrymme att höja de statliga skatterna med 7 miljarder kronor för att förstärka den offentliga sektorns finanser. Utskottet anser inte att regering och riksdag skall tillhålla Svenska kyrkans församlingar eller några andra frivilliga samfund eller föreningar att minska sina medlemsavgifter. Det måste vara respektive samfunds eller förenings uppgift att självständigt ta ställning till medlemsavgiften. Till detta kommer att det enligt utskottets mening är en hart när omöjlig uppgift att skilja ut reformens ekonomiska effekter från de skäl en församling kan ha för att höja eller sänka sin kyrkoavgift. Detta bör enligt utskottets mening ges regeringen till känna. Motion K18 yrkande 3 tillstyrks således.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *effekter på skattetrycket för den enskilde*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K18 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Kenneth Kvist och Mats Einarsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med ”Behörig att” och slutar med ”yrkande 8 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den vigselform som i dag kallas borgerlig vigsel bör vara juridiskt bindande och utgöra grund för de rättigheter och skyldigheter som äktenskapet för med sig. Det religiöst grundade äktenskapet bör, oavsett religion, vara en angelägenhet endast för makarna och deras trossamfund. De religiösa ceremonierna bör således skiljas från den borgerliga vigseln. I samband med en sådan reform bör även stadgandet om att äktenskap endast kan ingås mellan man och kvinna avskaffas och behovet av särskilda regler för registrerat partnerskap upphöra. Regeringen bör återkomma med ett förslag om s.k. civiläktenskap. Detta bör med bifall till motion K11 (v) yrkande 8 ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under punkt 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *borgerlig vigsel*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K11 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten (mom. 1)

Kenneth Kvist (v), Mats Einarsson (v) och Per Lager (mp) anför:

Vi har ställt oss bakom utskottets förslag att avgiftssatsen för dem som inte tillhör Svenska kyrkan skall fastställas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer i stället för av den församling som är huvudman för begravningsverksamheten. Därigenom undanröjs eventuella tveksamheter vad gäller grundlagsenligheten. Men för att bättre möta de krav religionsfriheten ställer och skapa en principiellt hållbar ordning för en verksamhet som så påtagligt är en uppgift för samhället, anser vi att övervägande skäl talar för att kommunerna tar över huvudmannaskapet. Enligt vår mening borde regeringen mer aktivt ha sökt en sådan lösning.

2. Huvudmannaskapet för begravningsverksamheten (mom. 1)

Ingvar Svensson (kd), Björn von der Esch (kd) och Helena Bargholtz (fp) anför:

Vi har ställt oss bakom utskottets förslag att avgiftssatserna för dem som inte tillhör Svenska kyrkan inte skall fastställas av församlingarna. Vi anser dock att religionsfrihetsskäl särskilt starkt talar för att huvudmannaskapet för särskilda begravningsplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund inte bör ligga hos ett trossamfund utan bör förbehållas det allmänna. I längden är den ordning utskottet nu ställt sig bakom när det gäller dessa begravningsplatser inte hållbar eftersom allt större grupper kommer att stå utanför församlingarna och vilja ha sina egna begravningsplatser.

1. Förslag till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.

2. Förslag till lag om Svenska kyrkans personal vid
relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den
1 januari 2000

1998/99:KU18
Bilaga 1

11. Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

1998/99:KU18
Bilaga 1

12. Förslag till lag om ändring i lagen (1979:417) om
utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets
indelning i kommuner, landsting och församlingar

1998/99:KU18
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § och 3 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

2 kap.
2 §¹

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Småhus Byggnad som är inrättad till bostad åt en eller två familjer. Till sådan byggnad skall höra komplementhus såsom garage, förråd och annan mindre byggnad.

Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer skall tillhöra byggnadstypen småhus, om byggnaden ligger på fastighet med åkermark, betesmark, skogsmark eller skogsimpediment.

Hyreshus Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre familjer eller till kontor, butik, hotell, restaurang och liknande. Byggnad med förrådsutrymme, som ligger i anslutning till hyreshus och som behövs för verksamheten, skall utgöra hyreshus.

Till hyreshus skall dock inte räknas byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio familjer, om den ingår i lantbruksenhet.

**Ekonomi-
byggnad** Byggnad som är inrättad för jordbruk eller skogsbruk och som inte är inrättad för bostadsändamål, såsom djurstall, loge, lada, maskinhall, lagerhus, magasin och växthus.

Växthus och djurstall som inte har anknytning till jordbruk eller skogsbruk.

**Industri-
byggnad** Byggnad som är inrättad för industriell verksamhet.

**Special-
byggnad** Med specialbyggnad avses

Försvars-
byggnad Byggnad som används för försvarsändamål eller ekonomisk försvarsberedskap, om byggnaden inte är en fristående industriell

---

¹ Senaste lydelse 1994:1909

anläggning. Även mässbyggnad skall utgöra försvarsbyggnad.

1998/99:KU18
Bilaga 1

Kommunikationsbyggnad Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditjonsbyggnad, vänthall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunikationsändamål.

Byggnad som används i Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Banverkets, Svensk Rundradio Aktiebolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags verksamhet.

Distributionsbyggnad Byggnad som ingår i överförings- eller distributionsnätet för gas, värme, elektricitet eller vatten.

Värme-central Byggnad för produktion och distribution av varmvatten för uppvärmning, dock ej sådan anläggning som även är inrättad för produktion av elektrisk starkström för yrkesmässig distribution.

Reningsanläggning Vattenverk, avloppsreningsverk, anläggning för förvaring av radioaktivt avfall, sopstation och liknande samt pumpstation som hör till sådan anläggning.

Vårdbyggnad Byggnad som används för sjukvård, nykterhetsvård, narkomanvård, barnavård, kriminalvård, arbetsvård, åldringsvård eller omsorg om psykiskt utvecklingsstörda. Annan byggnad än som nu har nämnts skall utgöra vårdbyggnad, om den används som hem åt personer som behöver institutionell vård eller tillsyn.

Bad-, sport- och idrottsanläggning Byggnad som används för bad, sport, idrott och liknande, om allmänheten har tillträde till anläggningen.

Skolbyggnad Byggnad som används för undervisning eller forskning vid skola som anordnas av staten

skola som anordnas med statsbidrag
och
skola vars undervisning står under statlig
tillsyn.
Byggnad som används som elevhem eller
skolhem för elever vid sådana skolor.

Kultur-
byggnad Byggnad som används för kulturellt ändamål
såsom teater, biograf, museum och liknande.

Ecklesiastik-
byggnad Kyrka eller annan byggnad som används för
religiös verksamhet.
*Prästgård som avses i 41 kap. kyrkolagen
(1992:300).*
Bårhus, krematorium och byggnad som
används för skötsel av begravningsplats.

Allmän
byggnad Byggnad som tillhör staten, kommun eller
annan menighet och som används för allmän
styrelse, förvaltning, rättsvård, ordning eller
säkerhet samt fritidsgård och byggnad med
likartad användning. Som allmän byggnad
skall inte anses byggnad som används för
statens affärsdrivande verksamhet.

Övrig
byggnad Byggnad som inte skall utgöra någon av de tidigare nämnda
byggnadstyperna.

Föreslagen lydelse

Byggnader skall indelas i de byggnadstyper som anges i det följande.

Småhus Byggnad som är inrättad till bostad åt en eller två familjer.
Till sådan byggnad skall höra komplementhus såsom garage,
förråd och annan mindre byggnad.

Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre och högst tio
familjer skall tillhöra byggnadstypen småhus, om byggnaden
ligger på fastighet med åkermark, betesmark, skogsmark
eller skogsimpediment.

Hyreshus Byggnad som är inrättad till bostad åt minst tre familjer eller
till kontor, butik, hotell, restaurang och liknande. Byggnad
med förrådsutrymme, som ligger i anslutning till hyreshus och
som behövs för verksamheten, skall utgöra hyreshus.
Till hyreshus skall dock inte räknas byggnad som är inrättad
till bostad åt minst tre och högst tio familjer, om den ingår i
lantbruksenhet.

Ekonomi- byggnad	Byggnad som är inrättad för jordbruk eller skogsbruk och som inte är inrättad för bostadsändamål, såsom djurstall, loge, lada, maskinhall, lagerhus, magasin och växthus. Växthus och djurstall som inte har anknytning till jordbruk eller skogsbruk.
Industri- byggnad	Byggnad som är inrättad för industriell verksamhet.
Special- byggnad	Med specialbyggnad avses
Försvars- byggnad	Byggnad som används för försvarsändamål eller ekonomisk försvarsberedskap, om byggnaden inte är en fristående industriell anläggning. Även mässbyggnad skall utgöra försvarsbyggnad.
Kommunika- tionsbyggnad	Garage, hangar, lokstall, terminal, stationsbyggnad, expeditionsbyggnad, vänthall, godsmagasin, reparationsverkstad och liknande, om byggnaden används för allmänna kommunikationsändamål. Byggnad som används i Statens järnvägars, Luftfartsverkets, Banverkets, Svensk Rundradio Aktiebolags, Sveriges Radio Aktiebolags, Sveriges Television Aktiebolags och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolags verksamhet.
Distributions- byggnad	Byggnad som ingår i överförings- eller distributionsnätet för gas, värme, elektricitet eller vatten.
Värme- central	Byggnad för produktion och distribution av varmvatten för uppvärmning, dock ej sådan anläggning som även är inrättad för produktion av elektrisk starkström för yrkesmässig distribution.
Renings- anläggning	Vattenverk, avloppsreningsverk, anläggning för förvaring av radioaktivt avfall, sopstation och liknande samt pumpstation som hör till sådan anläggning.

Vård- byggnad	Byggnad som används för sjukvård, nykterhetsvård, narkomanvård, barnavård, kriminalvård, arbetsvård, åldringsvård eller omsorg om psykiskt utvecklingsstörda. Annan byggnad än som nu har nämnts skall utgöra vårdbyggnad, om den används som hem åt personer som behöver institutionell vård eller tillsyn.
Bad-, sport- och idrotts- anläggning	Byggnad som används för bad, sport, idrott och liknande, om allmänheten har tillträde till anläggningen.
Skol- byggnad	Byggnad som används för undervisning eller forskning vid skola som anordnas av staten skola som anordnas med statsbidrag och skola vars undervisning står under statlig tillsyn. Byggnad som används som elevhem eller skolhem för elever vid sådana skolor.
Kultur- byggnad	Byggnad som används för kulturellt ändamål såsom teater, biograf, museum och liknande.
Ecklesiastik- byggnad	Kyrka eller annan byggnad som används för religiös verksamhet. Bårhus, krematorium och byggnad som används för skötsel av begravningsplats.
Allmän byggnad	Byggnad som tillhör staten, kommun eller annan menighet och som används för allmän styrelse, förvaltning, rättsvård, ordning eller säkerhet samt fritidsgård och byggnad med likartad användning. Som allmän byggnad skall inte anses byggnad som används för statens affärsdrivande verksamhet.
Övrig byggnad	Byggnad som inte skall utgöra någon av de tidigare nämnda byggnadstyperna.

25. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling

1998/99:KU18
Bilaga 1

26. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1221) om
införande av stiftelselagen (1994:1220)

1998/99:KU18
Bilaga 1

27. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1383) om
överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än
myndigheter för förvaring

1998/99:KU18
Bilaga 1

29. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:624) om
ändring i sekretesslagen (1980:100)

1998/99:KU18
Bilaga 1

Staten och trossamfunden

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1998/99:38 Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. jämte motioner. Med anledning härav får skatteutskottet anföra följande.

Principerna för beskattningen

Propositionen

Vid stat-kyrkareformens ikraftträdande den 1 januari 2000 lämnar Svenska kyrkan den offentliga sektorn. Kommunstatusen för kyrkans församlingar och kyrkliga samfälligheter upphör och därmed rätten för dem att ta ut församlingsskatt. Efter reformens ikraftträdande kommer kyrkan inte heller att omfattas av de särskilda beskattningsregler som gäller för kommuner och som bl.a. innebär att de är befriade från att betala skatt på alla sina inkomster.

En av utgångspunkterna i riksdagens tidigare principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84) är att reformen skall ge olika trossamfund så likartade villkor som möjligt. Genom lagstiftning våren 1998 (prop. 1997/98:116, bet. 1997/98:KU20, rskr. 1997/98:284) infördes en särskild associationsform för trossamfund, s.k. registrerat trossamfund. Svenska kyrkan blir genom reformen ett registrerat trossamfund medan dess församlingar och kyrkliga samfälligheter blir registrerade organisatoriska delar av detta trossamfund.

De förslag rörande beskattningen som läggs fram i propositionen innebär i huvudsak följande.

Svenska kyrkan och andra registrerade trossamfund skall omfattas av de skatteregler som gäller för ideella föreningar. De blir alltså begränsat skattskyldiga under samma förutsättningar som gäller för ideella föreningar. Kyrkans prästlönetillgångar skall emellertid vara befriade från inkomst- och förmögenhetsskatt enligt en särskild lag om skattebefrielse för prästlönetillgångarna vid 2001–2010 års taxeringar.

Pastorsexpeditioner, andra förvaltningsbyggnader och prästgårdar blir efter relationsändringen hyreshus eller småhus för vilka skall utgå fastighetsskatt. En undantagsregel i fastighetstaxeringslagen för fastigheter som ägs av ”kyrkor, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser och ideella föreningar” utvidgas till de registrerade trossamfunden. Dessa kommer därmed inte att beskattas för fastigheter som till övervägande del används i verksamheten. Detta innebär för prästgårdarna att de blir befriade från fastighetsskatt om de till övervägande del används i den kyrkliga verksamheten, och alltså bostadsdelen utgör en mindre del.

Den egendomsöverföring som har direkt samband med relationsändringen eller med registrering som trossamfund skall enligt förslaget vara befriad från stämpelskatt.

1998/99:KU18
Bilaga 2

Motionerna

I två motioner har väckts yrkanden som gäller skattefriheten för prästlönetillgångarna.

Ingvar Svensson m.fl. (kd) hemställer i motion K10 yrkande 5 att propositionen skall avslås såvitt gäller en tidsbegränsning av skattefriheten. Skäl som talar för att prästlönetillgångarna även i framtiden skall vara befriade från inkomstskatt är, enligt motionärerna, främst egendomarnas unika ursprung och karaktär samt att deras identitet och ändamål inte bör förändras i samband med relationsförändringen. Prästlönetillgångarna är, enligt motionen, också en viktig komponent i det utjämningsystem som är en viktig förutsättning för att kyrkan skall kunna upprätthålla en rikstäckande verksamhet. Motionärerna anser att en översyn bör göras efter tio år, men att de nuvarande reglerna ska fortsätta att gälla utan tidsbegränsning.

Också Per Unckel m.fl. (m) vänder sig i motion K12 yrkande 5 mot att skattefriheten tidsbegränsas. Motionärerna anför att relationsändringen mellan staten och kyrkan inte syftar till att åstadkomma några skattemässiga förändringar, och att egendomen i alla tider varit befriad från skatt och av hävd använts till att finansiera kyrkans förkunnelse. De yrkar att lagförslaget om skattefrihet för prästlönetillgångarna antas med den ändringen att tidsbegränsningen för skattebefrielsen utgår ur lagtexten.

Utskottets ställningstagande

Andra trossamfund än Svenska kyrkan är i regel organiserade som ideella föreningar och de kan välja att gå över till den nya associationsformen eller att kvarstå i sin nuvarande form. Mot denna bakgrund, och då en ökad likställighet mellan olika trossamfund enligt principbeslutet bör eftersträvas, är det naturligt att, som föreslås i propositionen, utgå från att i princip samma beskattningsregler skall gälla för Svenska kyrkan och andra registrerade trossamfund som för ideella föreningar. I sammanhanget vill utskottet nämna att en registrering i sig inte är tänkt att innebära en bedömning av om trossamfundet i beskattningshänseende kan anses främja ett religiöst ändamål (se prop.1997/98:116 s. 26), utan detta måste prövas vid taxeringen.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet de lagändringar som innebär att de registrerade trossamfunden i skattehänseende skall behandlas som ideella föreningar.

Som framhålls i motionerna har prästlönetillgångarna en speciell karaktär. De argument som motionärerna har fört fram kan i och för sig tala för en vidare särbehandling av dessa tillgångar. Ett vägande skäl mot en mer långtgående skattebefrielse är emellertid att reformens inriktning på ökad likställighet mellan Svenska kyrkan och andra trossamfund inte kommer att uppnås i denna del. Även om det inte är uppenbart att en skattebefrielse skulle strida

mot förbudet mot konkurrensnedvidande statliga stödåtgärder enligt artikel 92 i Romfördraget finns det ändå anledning att också väga in konkurrensaspekten vid en samlad bedömning av hur den egendom som Svenska kyrkan disponerar skall beskattas.

Avvägningen mellan de olika argumenten har föranlett regeringen att göra bedömningen att de normala skattereglerna skall gälla även för Svenska kyrkan efter en övergångsperiod. Under tioårsperioden 2000–2009 inkomstbeskattas inte avkastningen på prästlönstillgångarna, och inte heller förmögenhetsbeskattas dessa. För tiden därefter skall beskattningen enligt propositionen ses över med utgångspunkt i principbeslutet om stat–kyrkareformen. Den lagtekniska utformningen innebär i sig inte något ställningstagande till vilka regler som skall gälla för följande år. En förlängning av undantaget förutsätter dock ett nytt riksdagsbeslut om förlängning eller modifiering av övergångsregeln.

Utskottet anser att den avvägning som regeringen har gjort i fråga om beskattningen av prästlönstillgångarna bör godtas. Utskottet tillstyrker det i propositionen framlagda förslaget om en tidsbegränsad skattebefrielse för prästlönstillgångarna och avstyrker motionerna K10 yrkande 5 och K12 yrkande 5.

Utskottet har inte funnit anledning till någon särskild kommentar i fråga om de övriga förslagen i propositionen som gäller principerna för beskattning i samband med relationsändringen. Utskottet tillstyrker följaktligen propositionen i dessa delar.

Lagrådet har i sin granskning av lagförslaget aktualiserat frågan huruvida bårhus över huvud taget skall användas under rubriken ecklesiastikbyggnad i fastighetstaxeringslagen. I den diskussion som äger rum i anslutning till relationsändringen avses med bårhus, enligt Lagrådet, uppenbarligen sådana lokaler för förvaring av döda som finns i anslutning till sjukhus och inte, som antagligen var fallet när fastighetstaxeringslagen kom till, kyrkogårdsbyggnader. Utskottet instämmer i vad Lagrådet har anfört och utgår från att frågan beaktas i den översyn som nu sker av fastighetstaxeringslagen (dir. 1997:36).

Utskottet vill upplysningsvis nämna att regeringen nyligen har beslutat om kommittédirektiv (dir. 1999:10) för en översyn av reglerna om skattskyldighet i mervärdesskattelagen m.m. Utredaren skall analysera bl.a. de särskilda skattepliktsregler som gäller för ideella föreningars verksamhet. Eftersom registrerade trossamfund fr.o.m. den 1 januari 2000 omfattas av samma mervärdesskatte regler som ideella föreningar berörs de av denna översyn.

Begravningsavgift och avgift till trossamfund

Propositionen

Svenska kyrkan kommer också efter ikraftträdandet av stat–kyrkareformen att ha kvar huvudmannskapet för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten. Efter särskilt beslut av regeringen skall också kommun kunna vara huvudman. Den del av församlingsskatten som har finansierat begravningsverksamheten omformas i förslaget till en begravningsavgift,

som skall tillfalla den huvudman inom vars förvaltningsområde den avgiftsskyldige är folkbokförd.

Begravningsavgiften skall uppbäras och i övrigt hanteras som en skatt. Detsamma gäller kyrkoavgiften och, efter regeringens medgivande, medlemsavgifter till andra registrerade trossamfund än Svenska kyrkan, under förutsättning att de enskilda som skall betala avgiften har gett sitt samtycke till detta eller att trossamfundets stadgar förutsätter en sådan avgiftsbetalning. För medlemmar i Svenska kyrkan skall begravningsavgiften ingå i kyrkoavgiften. Personer som inte tillhör Svenska kyrkan eller som är folkbokförda i en kommun som är huvudman för begravningsverksamheten skall påföras begravningsavgift i en särskild post på beskedet om slutlig skatt, som redovisas och betalas ut till huvudmannen på folkbokföringsorten.

Både begravningsavgiften och medlemsavgifterna skall tas ut med viss procentsats av den kommunalt beskattningsbara förvärsinkomsten. De uppgifter som behövs för debiteringen av kyrkoavgift och medlemsavgifter i andra registrerade trossamfund skall lämnas till Riksskatteverket på datamedium av trossamfundet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela närmare föreskrifter om uppgiftslämnandet. Uppgift om att en person tillhör Svenska kyrkan respektive är skyldig att betala avgift till annat trossamfund skall få registreras i skatteregistret. Trossamfundet skall ersätta staten för skadestånd som har betalats på grund av en oriktig uppgift som har lämnats av trossamfundet.

Motionen

Enligt motion K14 yrkande 2 av Per Lager m.fl. (mp) bör inte något trossamfund, inte heller Svenska kyrkan, ha särskild uppbördshjälp av staten. Motionärerna anför att begravningsavgiften skall behandlas separat och betalas över skattsedeln och att trossamfundet själva skall hantera övriga avgifter för sina verksamheter. I motionen yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i relevant lagstiftning att Svenska kyrkan och andra trossamfund själva ansvarar för uppbörden av eventuella avgifter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att principbeslutet år 1995 innebär att staten skall erbjuda Svenska kyrkan hjälp med att uppbära avgifter från dem som är medlemmar i eller tillhör trossamfundet. Detta statliga stöd får ses mot bakgrund av bl.a. statens krav att Svenska kyrkan skall upprätthålla en demokratiskt uppbyggd rikstäckande verksamhet. Av jämställdhetsskäl bör enligt beslutet motsvarande erbjudande kunna riktas även till andra trossamfund. När det gäller andra trossamfund än Svenska kyrkan skall staten, enligt beslutet, i varje enskilt fall ta ställning till frågan om statlig hjälp med att ta in avgifter skall ges.

Utskottet har inte funnit anledning till någon erinran mot den reglering som regeringen har föreslagit för att skattebetalningssystemet i enlighet med principbeslutet skall kunna användas för uppbörd av begravningsavgift och

avgift till trossamfund. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motionsyrkandet.

Med hänsyn till principerna för normgivningen torde även föreskrifter om begravningsavgiftens nivå omfattas av de krav som gäller för normgivningen inom det civilrättsliga området och skatteområdet (8 kap. 2 och 3 §§ rege- ringsformen). Skatteutskottet lämnar åt konstitutionsutskottet att bedöma om de föreslagna nya reglerna om fastställande av begravningsavgiften i 9 kap. begravningslagen har getts en sådan utformning att ett beslut om faststäl- lande av begravningsavgift skall kunna ses som en ren tillämpning av lagens bestämmelser.

Ekonomiska effekter, m.m.

Propositionen

Stat-kyrkareformen får positiva effekter för Svenska kyrkan, främst genom att de ekonomiska regleringarna mellan staten och kyrkokommunerna, inklu- sive skatteadministrationersättningen, bortfaller och genom att staten börjar betala kyrkoantikvarisk ersättning till Svenska kyrkan.

I propositionen har regeringen tagit ställning till kostnads- och finansie- ringsfrågan för åren 2000–2009. För tiden därefter skall de med finansie- ringen av reformen sammanhängande frågorna övervägas på nytt.

Under hela tioårsperioden efter stat-kyrkareformens ikraftträdande uppgår enligt propositionen den årliga förbättringen för Svenska kyrkan i jämförelse med nuläget till i genomsnitt nominellt 580 miljoner kronor. Kravet på stats- finansiell neutralitet är enligt propositionen en av de viktigaste förutsätt- ningarna för reformen. Eftersom den föreslagna lösningen för åren 2000– 2009 inte är statsfinansiellt neutral kommer regeringen att överväga att under perioden och för tiden därefter införa någon form av avgift eller skatt för att uppnå statsfinansiell neutralitet. Det framhålls i propositionen (s. 141) att en sådan finansiering av den kyrkoantikvariska ersättning som skall utgå skulle innebära att det blir tydligt för var och en att bevarandet av de kyrkliga kul- turvärdena är en gemensam angelägenhet som bekostas av alla, både kyrko- tillhöriga och icke-tillhöriga.

Skattetrycket beräknas i propositionen sjunka med 78 öre per skattekrona eller totalt 7 miljarder kronor genom reformen. Detta motsvarar församlings- skatten med undantag för den del (ca 25 %) som motsvarar kostnaderna för begravningsverksamheten. Därmed skapas enligt propositionen ett motsva- rande utrymme för en förstärkning av den offentliga sektorns finanser.

Eftersom reformen innebär positiva ekonomiska effekter för Svenska kyr- kan skapas ett utrymme för en sänkning av kyrkoavgiften som regeringen i propositionen anser att kyrkan bör utnyttja. En avgiftssänkning med 7 öre beräknas i propositionen motsvara det ekonomiska tillskott som kyrkan i genomsnitt får under perioden 2000–2009.

Enligt motion K9 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) bör riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen avvisa tankarna på att införa någon form av avgift eller skatt som finansiering av den kyrkoantikvariska ersättningen. Enligt motionen bör det, inom ramen för statlig eller kommunal inkomstbeskattning, inte skapas ett i förväg bestämt skatteutrymme på en viss nivå. Motionären anför också bl.a. att utvecklingen under senare år i en rad andra sammanhang varit att minska andelen specialdestinerade skattemedel och att inom ramen för tydliga mål och en aktiv målstyrning öka friutrymmet för medelsanvändningen. Ersättningarna för bevarandeändamål skall enligt motionen i sedvanlig ordning i stället prövas och prioriteras inom ramen för aktuellt utgiftsområde.

Enligt motion K11 yrkande 7 av Mats Einarsson m.fl. (v) skall kulturminnesvård, inklusive vården av kyrkliga kulturminnen, som samhället finner angelägen finansieras på sedvanligt sätt inom skattesystemets ram. I motionen hemställs att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen uttalar att någon särskild avgift eller "öronmärkt" skatt inte bör införas.

Per Unckel m.fl. (m) förordar i motion K12 yrkande 6 att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen skall uttala att det inte bör införas ytterligare någon form av avgift eller skatt för att uppnå s.k. statsfinansiell neutralitet. Motionärerna anför bl.a. att långsiktigheten är viktig för att kyrkan så långt som möjligt skall kunna arbeta under kända och förutsebara ekonomiska förhållanden.

I motion K18 yrkande 3 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (fp) hemställs att riksdagen skall avvisa uttalandet i propositionen om att det genom att kyrkoskatten upphör skapas ett motsvarande utrymme för en förstärkning av den offentliga sektorns finanser. Motionärerna anför också att det inte är rimligt att regering och riksdag skall tillhålla Svenska kyrkans församlingar eller några andra frivilliga samfund eller föreningar att minska sina medlemsavgifter. Detta måste enligt motionen vara en uppgift för respektive samfund eller förening att ta ställning till.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om en särskild skatt eller avgift för att uppnå statsfinansiell neutralitet i reformen finns det för närvarande inte något förslag från regeringen. Det framgår av propositionen att frågan kommer att övervägas närmare. Utskottet anser att denna fråga får bedömas senare i ett budgetperspektiv. Om det inte skulle anses lämpligt med en skattefinansiering måste andra alternativ prövas. Detta får riksdagen emellertid ta ställning till i ett annat sammanhang.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna K9, K11 yrkande 7 och K12 yrkande 6.

Regeringens uttalande i propositionen att kyrkan bör utnyttja det utrymme för sänkning av kyrkoavgiften som reformen skapar förefaller helt rimligt mot bakgrund av de positiva ekonomiska effekter som reformen, enligt vad som anförts ovan, får för kyrkan. Hur det utrymme för en förstärkning av den

offentliga sektorns finanser som skapas genom reformen skall beaktas är också en fråga som måste avgöras i ett budgetperspektiv. Utskottet finner inte anledning till ett tillkännagivande till regeringen i dessa frågor och avstyrker därför även motion K18 yrkande 3.

1998/99:KU18
Bilaga 2

Stockholm den 16 februari 1999

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

I beslutet har deltagit: Arne Kjörnsberg (s), Bo Lundgren (m), Lisbeth Staaf-Igelström (s), Per Rosengren (v), Holger Gustafsson (kd), Carl Fredrik Graf (m), Per Erik Granström (s), Carl Erik Hedlund (m), Lena Sandlin (s), Marie Engström (v), Helena Höij (kd), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Yvonne Ruwaida (mp), Rolf Kenneryd (c), Lars U Granberg (s) och Per-Olof Svensson (s).

Avvikande meningar

1. Principerna för beskattningen

Bo Lundgren (m), Holger Gustafsson (kd), Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Helena Höij (kd) och Marietta de Pourbaix-Lundin (m) anför:

Prästlönetillgångarna har i huvudsak tillkommit genom gåvor och donationer till enskilda församlingar från församlingsbor eller andra privatpersoner och har många gånger medeltida ursprung. I dag förvaltas prästlönetillgångarna stiftsvis via egendomsnämnderna. I lagen om Svenska kyrkan ändamålsbestäms egendomen mycket tydligt då det i 9 § föreskrivs att den skall "bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse".

Skälen som talar för att prästlönetillgångarna även i framtiden skall vara skattebefriade är främst egendomarnas unika ursprung och karaktär samt att deras identitet och ändamål inte bör förändras i samband med relationsförändringen. Prästlönetillgångarna är också en viktig komponent i det utjämningsystem som är en viktig förutsättning för att kyrkan skall kunna upprätthålla en rikstäckande verksamhet.

Mot den angivna bakgrunden bör någon tidsbegränsning inte införas i den lagstiftning som nu antas om beskattningen av prästlönetillgångarna. Vi tillstyrker därför motionerna K10 yrkande 5 och K12 yrkande 5.

2. Begravningsavgift och avgift till trossamfund

Yvonne Ruwaida (mp) anför:

Enligt motion K14 yrkande 2 bör inte något trossamfund, inte heller Svenska kyrkan, få särskild uppördshjälp av staten. Begravningsavgiften bör behandlas separat och betalas över skattsedeln. Övriga avgifter för trossam-

fundens verksamheter bör de själva sköta. Jag instämmer i detta och anser att propositionen bör omarbetas i nämnda hänseenden.

1998/99:KU18
Bilaga 2

3. Ekonomiska effekter, m.m.

Bo Lundgren, Carl Fredrik Graf, Carl Erik Hedlund och Marietta de Pourbaix-Lundin (alla m) anför:

Enligt vår mening bör det inte införas någon ytterligare avgift eller skatt för att uppnå s.k. statsfinansiell neutralitet i stat-kyrka-reformen. De uttalanden med en sådan inriktning som görs i propositionen bör avvisas av riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen. Någon specialdestinerad skatt eller avgift bör ej införas för att finansiera den kyrkoantikvariska ersättningen.

4. Ekonomiska effekter, m.m.

Per Rosengren och Marie Engström (båda v) anför:

Den kulturminnesvård, inklusive vård av kyrkliga kulturminnen, som samhället finner angelägen och i demokratisk ordning har beslutat om skall enligt vår mening finansieras på sedvanligt sätt inom skattesystemets ram. Någon särskild avgift eller ”öronmärkt” skatt bör inte införas. Vi tillstyrker yrkande 7 i motion K11 om ett tillkännagivande till regeringen med detta innehåll.

Staten och trossamfunden – kulturminnena, m.m.

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 19 januari 1999 beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1998/99:38 Staten och trossamfunden, begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. jämte eventuella motioner.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionen i vad avser avsnitten 5. De kyrkliga kulturminnena, 6. Offentlighet och insyn och 7. De kyrkliga arkiven samt motionerna 1998/99:K10–K13, K15, K16 och K18.

Kulturutskottet har beslutat att i detta yttrande behandla även motion 1998/99:Kr265 som väckts under allmänna motionstiden år 1998 och som hänvisats till kulturutskottet. Kulturutskottet har – under förutsättning av konstitutionsutskottets medgivande – beslutat att överlämna denna motion till konstitutionsutskottet.

Utskottet

De kyrkliga kulturminnena (prop. avsnitt 5)

Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Bakgrund

I 1 kap. 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (kulturminneslagen) föreskrivs att det är en nationell angelägenhet att skydda och bevara vår kulturmiljö samt att ansvaret för detta delas av alla. Vidare framgår det att såväl enskilda som stat och kommun skall visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön.

När det gäller vissa kategorier av den kyrkliga egendomen ställer staten speciella krav i fråga om förvaltningen. I 4 kap. kulturminneslagen finns det särskilda bestämmelser om skydd för kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser. Skyddet för dessa s.k. kyrkliga kulturminnen är generellt, dvs. oberoende av någon myndighets beslut. De generella skyddsbestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen innebär i korthet att de kyrkliga kulturminnena skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Rätten att förfoga över och utnyttja egendomen är inskränkt. Vidare kan bestämmelserna medföra att förvaltningen fördyras. Det kan t.ex. röra sig om kostnader som följer av att det ställs krav på att ett visst material eller en viss teknik skall användas vid en renovering eller att arbetet skall genomföras under antikvarisk kontroll.

Svenska kyrkan är ansvarig för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls enligt bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har överinseende över kulturminnesvården i landet, bl.a. i fråga om de kyrkliga kulturminnena, medan länsstyrelserna ansvarar för tillsynen i länen (1 kap. 2 § kulturminneslagen). Förutom myndigheterna inom kulturmiljöområdet (de antikvariska myndigheterna) har de regionala museerna, länmuseerna, en viktig roll i kulturmiljöarbetet. Det finns också enstaka kommunala museer som deltar i detta arbete.

Riksdagens principbeslut år 1995

I december 1995 fattade riksdagen ett principbeslut om de framtida relationerna mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84).

Principbeslutet innebär att kulturminneslagens skydd för kyrkliga kulturminnen skall behållas även vid ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan och att relationsändringen inte bör leda till försämrade förutsättningar för vård och underhåll av de kulturhistoriska värdena inom kyrkan. I konstitutionsutskottets betänkande framhölls att bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena är en angelägenhet för hela samhället och svenska folket samt att det inte är rimligt att den totala kostnaden för detta allmänintresse bärs endast av Svenska kyrkans medlemmar. Skyddsbestämmelserna innebär inskränkningar och ibland fördyringar vid skötseln av egendomen. Svenska kyrkan bör därför enligt principbeslutet kunna få viss ersättning för vård av kulturhistoriskt värdefull egendom, och detta skall komma till uttryck i en långsiktig överenskommelse mellan staten och kyrkan. Ersättningen skall ses som en kompensation för begränsningar i möjligheterna att förfoga över egendomen och för extrakostnader som uppstår till följd av de generella skyddsbestämmelserna.

Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet

År 1996 tillsattes en kommitté med uppdrag att lägga fram ett förslag om vården av kulturhistoriskt värdefull kyrklig egendom och kyrkoarkiven. Utredningen, som antog namnet Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet, överlämnade i april 1997 betänkandet Den kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga egendomen och de kyrkliga arkiven (SOU 1997:43). I betänkandet föreslogs bl.a. att Svenska kyrkan skulle erhålla en årlig statlig ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena med ett belopp som motsvarar ca 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde (kyrkoantikvarisk ersättning). Ersättningen skulle vara ett led i ett ömsesidigt åtagande av staten och Svenska kyrkan att bevara kyrkans kulturhistoriska värden. Åtagandet skulle komma till uttryck i en långsiktig överenskommelse. Denna överenskommelse borde enligt kommittén sträcka sig över 25 år med s.k. kontrollstationer vart femte år.

Regeringens förslag

Regeringen anser beträffande den s.k. kyrkoantikvariska ersättningen att det inte bör komma i fråga att nu binda staten för betydande utgifter under längre tid än tio år, dvs. inte längre än t.o.m. år 2009. Regeringen framhåller att 1995 års principbeslut inte innehöll någon mer preciserad ståndpunkt beträffande långsiktigheten av statens engagemang.

När det gäller den statliga ersättningens storlek anser regeringen att det måste beaktas att det är förenat med svårigheter att bedöma omfattningen av kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena. Hänsyn måste enligt regeringen dessutom tas till ytterligare omständigheter. Bland annat pekar regeringen på att det under senare år i större utsträckning än tidigare har genomförts kostnadskrävande underhåll och restaureringar av kyrkobyggnader. En faktor som har medverkat till att göra detta möjligt är att omfattningen av det s.k. kyrkobyggnadsbidraget ur kyrkofonden har blivit allt större. Sedan starten år 1989 och fram till dagsläget har beloppet höjts från drygt 30 miljoner kronor per år till att utgöra ca 90 miljoner kronor per år.

Under åren 1998–2000 genomför staten och Svenska kyrkan ett gemensamt sysselsättningsprogram, det s.k. miljardprogrammet för kyrkliga jobb. Syftet med programmet är i första hand att minska arbetslösheten genom att det skapas arbetstillfällen inom Svenska kyrkan. Programmet skall dock även medverka till att bevara och stärka de kyrkliga kulturvärdena. Sysselsättningsprogrammet gör det möjligt för Svenska kyrkan att exempelvis rusta upp kyrkobyggnader och andra byggnader samt att utföra nödvändigt underhåll. En redovisning av fördelningen av de anslagna medlen till programmet för år 1998 skall lämnas till regeringen senast den 31 mars 1999.

Möjligheterna för Svenska kyrkan att genomföra angelägna projekt, exempelvis större arbeten på kyrkliga byggnader, och därmed stärka kyrkan inför framtiden har alltså enligt regeringen ökat. Under de senaste åren har det gjorts stora investeringar och det planeras ytterligare insatser inom ramen för miljardprogrammet. Det finns därför enligt regeringen goda förutsättningar för att Svenska kyrkans kyrkobyggnader och de kyrkliga kulturminnena i övrigt skall vara i ett allmänt sett gott skick vid relationsändringen och ett antal år därefter. Detta gäller särskilt åren 2000 och 2001 då sysselsättningsprogrammet, som i stor utsträckning avser byggarbeten, precis kommer att ha avslutats.

Regeringen uttalar att Svenska kyrkan i dag förvaltar de kyrkliga kulturminnena på ett förtjänstfullt sätt. Med hänsyn till de ekonomiska effekter som reformen innebär för Svenska kyrkan finns det enligt regeringens uppfattning goda förutsättningar att kyrkan även fortsättningsvis skall kunna vårda och underhålla de kyrkliga kulturminnena och därmed leva upp till de krav som följer av kulturminneslagens bestämmelser.

Med hänsyn till vad som anförts finner regeringen att den statliga kyrkoantikvariska ersättningen under åren 2000–2009 bör uppgå till följande belopp: 0 kr år 2000 och år 2001, 50 miljoner kronor år 2002, 100 miljoner kronor år 2003, 150 miljoner kronor år 2004, 200 miljoner kronor år 2005, 250 miljo-

ner kronor år 2006, 300 miljoner kronor år 2007, 390 miljoner kronor år 2008 och 460 miljoner kronor år 2009.

Regeringens förslag innebär att staten efter relationsändringen skjuter till medel för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena och att samtliga skattebetalare är med och finansierar detta.

1998/99:KU18
Bilaga 3

Motionsförslag

I motion K12 (m) yrkar motionärerna avslag på regeringens förslag att inte utge en kyrkoantikvarisk ersättning såvitt avser åren 2000–2001 (yrkande 1). Motionärerna anser att regeringen i samband med vårpropositionen år 1999 bör återkomma med förslag om en kyrkoantikvarisk ersättning för dessa år (yrkande 2).

Motionärerna bakom motion K11 (v) anser att regeringens förslag beträffande ersättningens storlek kan vara rimligt, men anser att kostnaderna bör behandlas på i princip samma sätt som andra kostnader för kulturminnesvård. Beloppets storlek bör därför enligt motionärerna inte på förhand bindas på sätt som föreslås utan kunna prövas årligen i samband med fastställande av statens budget (yrkande 5 delvis).

Kristdemokraterna yrkar i motion K10 avslag på regeringens förslag vad gäller den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning (yrkande 2). Kristdemokraterna begär ett nytt förslag, liknande det förslag som Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet har lagt fram, som innebär att en överenskommelse träffas om en årlig ersättning med ett belopp motsvarande 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde. Denna ersättning skall enligt motionärerna utbetalas fr.o.m. år 2000 och omfatta minst 25 år (yrkande 3 delvis).

I motion K13 (m, c) yrkar motionärerna avslag på regeringens förslag såvitt avser den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning. Motionärerna begär ett nytt förslag som bättre svarar mot behovet och stämmer överens med de allmänna principerna i överenskommelsen mellan Svenska kyrkan och staten och som ger den nödvändiga stabiliteten genom en långsiktig lösning. Ett nytt förslag skall enligt motionärerna lämnas senast i samband med budgetpropositionen för år 2000 (delvis).

Utskottets bedömning

Utskottet vill börja med att understryka att Svenska kyrkan förvaltar ett oersättligt kulturarv som har byggts upp under århundraden och som avspeglar och utgör en väsentlig del av Sveriges historia. Det är fråga om ett levande kulturarv som genom århundraden kontinuerligt har använts och alltjämt används för samma ändamål. De kyrkliga kulturminnena är en betydelsefull del av vårt nationella kulturarv och bevarandet av de kyrkliga kulturhistoriska värdena är en angelägenhet för hela samhället och svenska folket.

Att bedöma kostnaderna för att upprätthålla de kyrkliga kulturvärdena och avgöra hur stor del av kostnaderna staten respektive Svenska kyrkan bör

svara för är förenat med stora svårigheter. Som framgår av propositionen föreslås staten bidra endast till kostnader som kan vara betingade av kulturhistoriska hänsynstaganden.

Som regeringen framhåller i propositionen innebär reformen positiva ekonomiska effekter för kyrkan. Dessutom finns det, som regeringen påpekar under avsnittet kyrkoantikvarisk ersättning, goda förutsättningar för att Svenska kyrkans kyrkobyggnader och de kyrkliga kulturminnena i övrigt skall vara i ett allmänt sett gott skick vid relationsändringen och ett antal år därefter.

Utskottet vill vidare framhålla att den tid inom vilken regeringen nu garanterar ersättning, tio år, är en relativt lång tid. I likhet med regeringen anser utskottet att det inte bör komma i fråga att binda staten för en längre tid. Samtidigt bör erinras om att avsikten är att det före tioårsperiodens utgång skall förekomma särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan om den fortsatta ersättningen efter tioårsperioden.

Med hänsyn till det anförda anser utskottet att den kyrkoantikvariska ersättningen, i enlighet med regeringens förslag, bör utgå fr.o.m. år 2002 t.o.m. år 2009 och stegvis höjas från 50 miljoner kronor till 460 miljoner kronor per år. Utskottet avstyrker därmed motionerna K10 (kd) yrkandena 2 och 3 delvis, K11 (v) yrkande 5 delvis, K12 (m) yrkandena 1 och 2 samt K13 (m, c) delvis.

Kyrkoantikvarisk ersättning efter år 2009

Regeringens överväganden

För tiden efter år 2009 lägger regeringen inte fram något förslag. Regeringen uttalar dock att överväganden om ersättningens storlek efter tioårsperiodens utgång bör ske efter särskilda överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan.

I god tid före tioårsperiodens utgång skall enligt regeringen ett underlag tas fram till en allsidig belysning av de kyrkoantikvariska frågorna. Härigenom ges möjlighet att inom lämplig tid efter relationsändringen följa upp och analysera dessa frågor i belysning av såväl de ekonomiska förutsättningarna som de krav som ställs på Svenska kyrkan till följd av bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen. Utgångspunkten är att staten, i enlighet med principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena. Om inte erforderlig finansiering kan ordnas inom reformens ram eller det aktuella utgiftsområdet, vilket är regeringens ambition, är det regeringens utgångspunkt att det statliga stödet efter tioårsperioden skall minska väsentligt. Regeringen kommer också att överväga att under perioden och för tiden därefter införa någon form av avgift eller skatt. Något förslag om en särskild skatte- eller avgiftsfinansiering finns dock inte för närvarande.

Motionärerna bakom motion K15 (c) begär att regeringen skyndsamt skall utreda hur skyddet av kulturminnena skall kunna garanteras även efter år 2009. Det bör enligt motionärerna råda överensstämmelse mellan stöd, avtalets omfattning och kulturminneslagens bestämmelser. Motionärerna påpekar att en sänkning av ambitionsnivån skulle vara mycket olycklig.

I motion K16 anser Miljöpartiet att en tydligare tidsangivelse bör lämnas när en utvärdering av det ekonomiska utfallet av det nu föreslagna stödet under åren 2002–2009 skall göras (yrkande 3).

Folkpartiet motsätter sig i motionerna K18 (yrkande 2) och Kr265 en särlösning för Svenska kyrkan. Motionärerna anser att målet bör vara att värden och underhållet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader får en principiell lösning som är densamma för alla samfund.

Motionärerna bakom motion K11 (v) anser att ersättningens storlek skall prövas årligen i samband med fastställandet av statens budget (yrkande 5 delvis).

I motion K10 begär Kristdemokraterna att en överenskommelse träffas som sträcker sig minst t.o.m. år 2025 och där ersättningens storlek årligen skall uppgå till ett belopp motsvarande 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde (yrkande 3 delvis). En utvärdering och omprövning av den kyrkoantikvariska ersättningen bör enligt motionärerna göras inom den första tioårsperioden (yrkande 4).

I motion K13 (m, c) begär motionärerna ett förslag till ersättning från regeringen som bättre svarar mot behovet på cirka en halv miljard kronor per år och som säkrar stabiliteten genom en långsiktig lösning (delvis).

Utskottets bedömning

Utskottet delar regeringens bedömning att en allsidig belysning bör göras av de kyrkoantikvariska frågorna inför beslut om en framtida ersättning m.m. Det är enligt utskottets mening nu för tidigt att säga vilken ambitionsnivå som staten skall hålla efter den första tioårsperioden; det får kommande uppföljning och analys och därpå grundade överväganden utvisa. Utskottet vill dock i likhet med regeringen betona att utgångspunkten bör vara att staten, i enlighet med principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan, långsiktigt skall ge ersättning för vård och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena.

Regeringen har uppgett att ett underlag för kommande överläggningar mellan staten och Svenska kyrkan skall tas fram i god tid före tioårsperiodens utgång. Utskottet vill understryka vikten av att så sker och förutsätter att underlaget skall finnas tillgängligt senast vid slutet av år 2008.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna K10 (kd) yrkandena 3 delvis och 4, K11 (v) yrkande 5 delvis, K13 (m, c) delvis, K15 (c) och K16 (mp) yrkande 3, K18 (fp) yrkande 2 och Kr265 (fp).

Regeringens förslag

Svenska kyrkan har i dag ansvaret för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls enligt bestämmelserna i 4 kap. kulturminneslagen, dvs. så att deras kulturhistoriska värde bevaras. Regeringen föreslår att Svenska kyrkan skall få ansvaret för att fördela den kyrkoantikvariska ersättningen. Förslaget innebär att Svenska kyrkan på nationell nivå fördelar ersättningen mellan stiftet och att sedan stiftet beslutar om fördelningen inom respektive område.

Beslut om fördelning bör enligt regeringen föregås av samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet. När det gäller beslut på nationell nivå, dvs. beslut om ramfördelning mellan stiftet, bör det inhämtas yttrande från RAÄ. I fråga om beslut på regional nivå, inom stiftet, bör enligt regeringen respektive länsstyrelse ges tillfälle att yttra sig.

Motionsförslag

I motion K11 anser Vänsterpartiet att beslut om fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen bör fattas av RAÄ och länsstyrelserna på respektive nivå. Enligt motionärerna bör ingen principiell skillnad göras mellan kyrkliga och andra kulturminnen. Fördelningen av ersättningen bör enligt motionärerna föregås av ett nära samråd med Svenska kyrkan liksom med andra trossamfund som äger eller förvaltar kulturhistoriskt värdefull egendom (yrkande 6).

Utskottets bedömning

I likhet med motionärerna kan utskottet se vissa fördelar med att den kyrkoantikvariska ersättningen fördelas av RAÄ och länsstyrelserna. Dessa myndigheter har den särskilda kompetens som krävs i frågor som rör förvaltning av kulturvärden och har vidare en överblick över förhållandena i landet respektive länen som behövs för att göra de prioriteringar som är nödvändiga.

Utskottet anser dock i likhet med regeringen att övervägande skäl talar för att Svenska kyrkan bör få ansvaret för att fördela den kyrkoantikvariska ersättningen. Svenska kyrkan har ansvaret för att de kyrkliga kulturminnena vårdas och underhålls. Genom att Svenska kyrkan får ansvaret också för fördelningen av ersättningen skapas bättre möjligheter för Svenska kyrkan att göra den planering och de prioriteringar som är en förutsättning för att vård och underhåll i enlighet med kulturminneslagens bestämmelser skall kunna bedrivas på ett ändamålsenligt och rationellt sätt. Viktigt är emellertid att fördelningen sker efter samråd med RAÄ och länsstyrelserna. En sådan ordning är naturlig med hänsyn till RAÄ:s uppgift att ha överinseende över kulturminnesvården i landet och länsstyrelsernas tillsynsskyldighet beträffande kulturminnesvården i länen.

I sammanhanget vill utskottet understryka vikten av att det inom Svenska kyrkans egen organisation finns erforderlig kompetens när det gäller vård

och underhåll av de kyrkliga kulturvärdena samt att de erfarenheter som samlats där bevaras och utvecklas.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion K11 (v) yrkande 6 och tillstyrker regeringens förslag.

1998/99:KU18
Bilaga 3

Överenskommelsen

Regeringens bedömning

Enligt riksdagens principbeslut skall det träffas en långsiktig överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan avseende de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan.

Det kyrkliga kulturarvets betydelse och det gemensamma intresset av att detta kulturarv bevaras motiverar att överenskommelsen inte tidsbegränsas utan löper tills vidare. Under överenskommelsens löptid är det enligt regeringen lämpligt att lägga in s.k. kontrollstationer. Vid dessa bör det bl.a. göras en analys av frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena och en uppföljning och utvärdering av de resultat som har uppnåtts. Den första kontrollstationen bör enligt regeringen infalla under år 2009 och därefter vart femte år.

Överenskommelsen bör enligt regeringen behandla allmänna frågor som rör de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan, som t.ex. de kyrkliga kulturminnena tillgänglighet för alla, kyrkans ansvar för kompetensfrågor samt frågor om samverkan mellan de antikvariska myndigheterna och Svenska kyrkan.

Motionsförslag

I motion K16 (mp) framhålls att tillgängligheten till de kyrkliga kulturminnena bör bli mycket större än vad som är fallet i dag. Bland annat kan enligt motionärerna tillgängligheten öka genom ett ökat samarbete mellan kyrkan, läns museer och skolor (yrkande 2).

Utskottets bedömning

I likhet med motionären vill utskottet betona vikten av allas tillgång till de kyrkliga kulturminnena. Det bör som motionären framhåller vara möjligt att t.ex. genom ökat samarbete mellan berörda intressenter öka tillgängligheten för envar. Som uttalas i propositionen bör det av överenskommelsen bl.a. framgå att Svenska kyrkan svarar för att de kyrkliga kulturminnena i framtiden är tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som före relationsändringen, oberoende av exempelvis kyrkotillhörighet. Något särskilt uttalande av riksdagen torde med hänsyn till det anförda inte vara nödvändigt, varför utskottet avstyrker motion K16 (mp) yrkande 2.

Utskottet tillstyrker övriga föreslagna ändringar i kulturminneslagen beträffande kyrkobyggnader, kyrkliga inventarier, överklagande och vidtagande av rättelse.

Offentlighet och insyn samt de kyrkliga arkiven (prop. avsnitten 6 och 7)

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till ändringar i sekretesslagen rörande handlingsoffentlighet beträffande handlingar som inkommit till eller upprättats hos Svenska kyrkans verksamhet efter relationsändringen och som rör fördelningen och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Inte heller har utskottet något att invända mot regeringens olika förslag under avsnittet De kyrkliga arkiven beträffande handlingar som före år 2000 har kommit in till eller upprättats hos myndigheter som har uppgift som hänför sig till Svenska kyrkan. I fråga om kostnader för arkiven anförs det i propositionen att regeringens överväganden stämmer överens med gällande principer. I linje härmed framläggs det inte något förslag för riksdagen i den delen. Utskottet påpekar att regeringen dock felaktigt i propositionstexten har betecknat övervägandena som ett förslag.

Stockholm den 16 februari 1999

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Gunnar Hökmark (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp) och Gunilla Tjernberg (kd).

1. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Gunnar Hökmark (alla m) anför:

Utskottet vill inledningsvis påminna om att en rad beräkningar har gjorts från olika utgångspunkter att användas som underlag vid bedömning av den lämpliga storleken av den kyrkoantikvariska ersättningen. Det medelsbehov som man kommit fram till, och som Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet baserat sitt ersättningsförslag på, uppgick till cirka en halv miljard kronor per år.

Utskottet vill vidare framhålla att riksdagen i sitt principbeslut om de framtida relationerna mellan staten och Svenska kyrkan anfört att Svenska kyrkan bör kunna få viss ersättning för vård av kulturhistoriskt värdefull egendom och att detta skall komma till uttryck i en långsiktig överenskommelse mellan staten och kyrkan.

Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringens förslag såvitt avser den kyrkoantikvariska ersättningen bör avslås av riksdagen. Regeringen bör senast i samband med budgetpropositionen för år 2000 återkomma med ett nytt förslag som bättre svarar mot behovet och stämmer överens med de allmänna principerna i överenskommelsen mellan Svenska kyrkan och staten. Det nya förslaget skall också ge den nödvändiga stabiliteten genom en långsiktig lösning.

Detta nya förslag bör enligt utskottets mening även omfatta en kyrkoantikvarisk ersättning för åren 2000 och 2001.

Regeringens förslag beträffande den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning bör således avstyrkas av konstitutionsutskottet och förslagen i motionerna K12 (m) yrkandena 1 och 2 och K13 (m, c) tillstyrkas.

2. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anför:

I likhet med motionärerna bakom motion K11 (v) anser utskottet att man bör se på kostnaderna för att vårda och underhålla de kyrkliga kulturminnena på i princip samma sätt som på andra kostnader för kulturminnesvård. Svenska kyrkan bör därvid jämföras med andra trossamfund. Ersättningsbeloppets storlek bör inte på förhand bindas på det sätt som föreslås av regeringen, även om regeringens förslag om ersättningens storlek kan vara rimlig. Ersättningen bör i stället kunna prövas årligen i samband med fastställande av statens budget.

Utskottet avstyrker således regeringens förslag och tillstyrker motion K11 (v) yrkande 5.

3. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Inger Davidson och Gunilla Tjernberg (båda kd) anför:

Utskottet anser i likhet med motionärerna bakom motion K10 (kd) att regeringens förslag beträffande den kyrkoantikvariska ersättningen bör avslås av riksdagen. I stället bör enligt utskottets mening riksdagen begära att regeringen lägger fram ett nytt förslag liknande det förslag som Kommittén angående det kyrkliga kulturarvet har lagt fram. Detta förslag innebär att en överenskommelse träffas om en årlig kyrkoantikvarisk ersättning med ett belopp som motsvarar 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde. Ersättningen bör utbetalas fr.o.m. år 2000 och utgå under minst 25 år. En utvärdering och omprövning bör enligt utskottets mening göras inom den första tioårsperioden.

Utskottet avstyrker således regeringens förslag såvitt avser den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning och tillstyrker motion K10 (kd) yrkandena 2, 3 och 4.

4. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Birgitta Sellén (c) anför:

I likhet med motionärerna bakom motion K15 (c) anser utskottet att regeringen skyndsamt bör utreda hur skyddet av kulturminnena skall kunna garanteras även efter år 2009.

Med hänvisning härtill bör motion K15 (c) tillstyrkas.

5. Den kyrkoantikvariska ersättningens omfattning

Lennart Kollmats (fp) anför:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motioner från Folkpartiet att Svenska kyrkan inte skall särbehandlas i förhållande till andra samfund när det gäller ersättning för kulturminnesvård. Enligt utskottets mening bör det statliga bidraget knytas till skyddsvärda objekt oavsett vilket trossamfund objektet tillhör.

Utskottet ser regeringens nu framlagda förslag, som avser tiden fram t.o.m. år 2009, som en övergångslösning som bör accepteras inför ett fullständigt skiljande mellan staten och kyrkan. Därefter bör enligt utskottets mening Svenska kyrkan inte särbehandlas.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker utskottet motionerna K18 (fp) yrkande 2 och Kr265 (fp).

6. Fördelning och villkor för den kyrkoantikvariska ersättningen

Charlotta L Bjälkebring och Peter Pedersen (båda v) anför:

I linje med vad som anförs i motion K11 (v) om årlig prövning av ersättningens storlek och Svenska kyrkans jämställande med andra trossamfund bör det enligt utskottets mening ankomma på RAÄ och länsstyrelserna att fatta be-

slut om fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen. Fördelningen bör dock föregås av ett nära samråd med Svenska kyrkan liksom med andra trossamfund som äger eller förvaltar kulturhistoriskt värdefull egendom.

Utskottet föreslår således att regeringens förslag om rätten att fördela den kyrkoantikvariska ersättningen avstyrks och att motion K11 (v) yrkande 6 tillstyrks.

1998/99:KU18
Bilaga 3

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Fastställande av begravningsavgift

9 kap.

4 §

Den avgiftssats enligt vilken begravningsavgiften skall betalas fastställs av huvudmannen och skall grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver på förslag av huvudmannen den avgiftssats enligt vilken de som inte tillhör Svenska kyrkan skall betala begravningsavgift. Huvudmannen fastställer avgiftssats för dem som tillhör Svenska kyrkan. I de fall en kommun är huvudman fastställer kommunen dock alltid avgiftssatsen. Avgiftssatsen skall grundas på en särredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader.

Avgiftssatsen skall bestämmas på grundval av antalet skattekronor och skatteören för de avgiftsskyldiga på det sätt som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I den lagen finns också bestämmelser om beräkning och utbetalning av begravningsavgiften till huvudmännen.

Skyldighet att lämna uppgifter

14 §

Svenska kyrkan skall på medium för automatisk databehandling underrätta Riksskatteverket om de avgiftssatser som skall gälla för det följande inkomståret. På samma sätt skall Svenska kyrkan till Riksskatteverket lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna.

Svenska kyrkan skall på medium för automatisk databehandling underrätta regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om de avgiftssatser som föreslås gälla för det följande inkomståret. Sedan regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer fastställt avgiftssatserna för dem som inte tillhör Svenska kyrkan skall Svenska kyrkan på samma sätt underrätta Riksskatteverket om de avgiftssatser som skall gälla för det följande inkomståret. På samma sätt skall Svenska kyrkan till Riksskatteverket lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifterna. Svenska kyrkan skall till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer lämna de ytterligare uppgifter som behövs för att fastställa en avgiftssats.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om när och hur uppgifterna skall lämnas.

Bestämmelser om skyldighet att lämna uppgifter när kommun är huvudman finns i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §¹

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

-----
11. 71 b § socialtjänstlagen   11. 71 c § socialtjänstlagen
(1980:620)   (1980:620)

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1999.

¹ Senaste lydelse 1998:624, jfr 1999:77

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	3
Motioner som väckts med anledning av propositionen	3
Motioner från den allmänna motionstiden	5
Yttranden från andra utskott	5
Utskottet	5
Bakgrund.....	5
Begravningsverksamheten	6
Propositionen	6
Motionerna	9
Skatteutskottets yttrande	14
Konstitutionsutskottets bedömning	14
Kyrkoantikvarisk ersättning.....	18
Propositionen	18
Motionerna	21
Kulturutskottets yttrande	22
Konstitutionsutskottets bedömning	23
Offentlighet och insyn samt de kyrkliga arkiven	26
Propositionen	26
Kulturutskottets yttrande	26
Konstitutionsutskottets bedömning	27
Svenska kyrkans personal	27
Propositionen	27
Konstitutionsutskottets bedömning	28
Beskattning av trossamfunden	28
Propositionen	28
Motionerna	29
Skatteutskottets yttrande	29
Konstitutionsutskottets bedömning	30
Statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund.....	30
Propositionen	30
Motionen	32
Skatteutskottets yttrande	32
Konstitutionsutskottets bedömning	33
Skatte- /avgiftsfinansiering, m.m.	33
Propositionen	33
Motionerna	34
Skatteutskottets yttrande	34
Konstitutionsutskottets bedömning	35
Stadgad åborätt och landgille.....	35
Propositionen	35
Konstitutionsutskottets bedömning	35
Propositionens övriga frågor.....	35

Propositionen	35
Konstitutionsutskottets bedömning	36
Borgerlig vigsel.....	36
Motionen	36
Konstitutionsutskottets bedömning	36
Hemställan	37
Reservationer.....	40
1. Transportkostnader (mom. 2).....	40
2. Den kyrkoantikvariska ersättningens storlek under åren 2000 – 2009 (mom. 6).....	40
3. Den kyrkoantikvariska ersättningens storlek under åren 2000 – 2009 (mom. 6).....	41
4. Den kyrkoantikvariska ersättningen efter år 2009 (mom. 7).....	42
5. Utvärdering av den kyrkoantikvariska ersättningen (mom. 8)	42
7. Fördelningen av den kyrkoantikvariska ersättningen (mom.10)	43
8. Skattefrihet för prästlönetillgångar (mom. 11).....	43
9. Statlig medverkan vid betalning av kyrkoavgift/avgift till trossamfund (mom. 12).....	44
10. Skatte- /avgiftsfinansiering (mom. 13).....	45
11. Skatte- /avgiftsfinansiering (mom. 13).....	46
12. Effekter på skattetrycket för den enskilde (mom. 14)	46
13. Borgerlig vigsel (mom. 16).....	47
Särskilda yttranden	47
1. Huvudmannskapet för begravningsverksamheten (mom. 1)	47
2. Huvudmannskapet för begravningsverksamheten (mom. 1)	47
Bilaga 1 Propositionens lagförslag	48
1. Förslag till lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m.	48
2. Förslag till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan den	50
1 januari 2000	50
3. Förslag till lag om skattefrihet för prästlönetillgångar vid 2001– 2010 års taxeringar.....	52
4. Förslag till lag om avgift till registrerat trossamfund	53
5. Förslag till lag om avveckling av stadgad åborätt och landgille	55
6. Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	57
7. Förslag till lag om ändring i äktenskapsbalken	59
8. Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).....	60
9. Förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.....	61
10. Förslag till lag om ändring i kommunala	66
delegationslagen (1954:130).....	66
11. Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med	67
särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.....	67

12. Förslag till lag om ändring i lagen (1979:417) om utdebitering och utbetalning av skatt vid ändring i rikets indelning i kommuner, landsting och församlingar.....	74
13 Förslag till lag om ändring i fastighetstaxeringslagen (1979:1152).....	75
14. Förslag till lag om ändring i sekretesslagen ..... (1980:100).....	81
15. Förslag till lag om ändring i skatteregisterlagen ..... (1980:343).....	88
16. Förslag till lag om ändring i lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter.....	92
17. Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.....	94
18. Förslag till lag om ändring i arkivlagen (1990:782).....	98
19. Förslag till lag om ändring i begravningslagen ..... (1990:1144).....	101
20. Förslag till lag om ändring i lagen (1991:482) om..... införande av folkbokföringslagen (1991:481).....	114
21. Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900).....	115
22. Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1528) om..... offentlig upphandling.....	116
23. Förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200) ..	120
24. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:260) om..... offentlig anställning.....	121
25. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling	123
26. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220).....	124
27. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring.....	125
28. Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483) ..	127
29. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:624) om..... ändring i sekretesslagen (1980:100).....	131
Bilaga 2 Skatteutskottets yttrande.....	132
Bilaga 3 Kulturutskottets yttrande	140
Bilaga 4 Av utskottet framlagt förslag till ändring i regeringens förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144).....	152
Bilaga 5 Av utskottet framlagt förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)	154